

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

GIZ SRHC Kümesi Kamu-STK İşbirliği Örnekleri

SRHC

**GIZ Türkiye'deki Mültecilere ve
Ev Sahibi Topluluklara Destek
(SRHC) Projeleri Kümesi**

Eğitim, istihdam, kapasite geliştirme ve sosyal uyum
alanlarında destek ve teknik işbirliği sağlıyoruz
- birlikte ortak bir resim oluşturuyoruz.

SRHC

**GIZ Support to Refugees and
Host Communities
(SRHC) Cluster in Turkey**

Providing support and technical cooperation in the areas
of education, employment, capacity development and
social cohesion - together we create a common picture.

İçindekiler

2 Kısaltmalar

2 1. Bölüm: Türkiye’de Mülteciler ve STK Hizmetleri

2 2. Bölüm: GIZ SRHC Kumesi’nden Kamu Sektörü-STK İşbirliği İyi Uygulama Örnekleri

2 Mülteciler Derneği (RASAS) ve İstanbul Sultanbeyli Belediyesi

2 Genç Hayat Vakfı ve Eskişehir Valiliği

2 SENED ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

2 Uluslararası Mavi Hilal (IBC) ve İstanbul Küçükçekmece Belediyesi

2 Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)

2 Kilis Yoksullukla ve İşsizlikle Mücadele Derneği (YİMD)

2 Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)

2 Adana Sanayi Odası (ADASO)

2 3. Bölüm: Başarı Faktörleri ve Sonuçlar

Kısaltmalar

- AB** : Avrupa Birliği
- ABB** : Adana Büyükşehir Belediyesi
- ADASO** : Adana Sanayi Odası
- AFAD** : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
- AK** : Avrupa Komisyonu
- BMZ** : Federal Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı
- CBYM** : Cumhurbaşkanı Yardımcılığı Makamı
- CCP** : Toplum Merkezleri Projesi
- CIF** : Toplum İnisiyatif Fonu
- CLIP** : Toplum Merkezleri ve Yerel İnisiyatifler Projesi
- ECE** : Erken ocukluk Eğitimi Projesi
- ECHO** : Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Birimi
- ECOSOC** : Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi
- EUTF** : Avrupa Birliği Suriye Krizi Bölgesel Güven Fonu
- FRİT** : Türkiye'deki Mlteçiler İçin Mali Yardım Programı
- GHV** : Genç Hayat Vakfı
- GİGM** : G İdaresi Genel Müdürlüğü
- GKS** : Geçici Koruma Statüsü
- GKY** : Geçici Koruma Yönetmeliği
- HEM** : Halk Eğitim Merkezi
- HİP** : İnsani Uygulama Planı
- IBC** : Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı
- İcSP** : İstikrar ve Barıa Katkı Aracı
- İCVA** : Uluslararası Gönüllü Kuruluşlar Konseyi
- İHH** : İnsani Yardım Vakfı

- İKGV** : İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı
- ILO** : Uluslararası Çalışma Örgütü
- IPA** : Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
- İŞKUR** : Türkiye İş Kurumu
- KOSGEB** : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- MEB** : Millî Eğitim Bakanlığı
- MEKSA** : Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı
- MSC** : Çoklu Hizmet Merkezleri Projesi
- OCHA** : Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi
- PEP** : Mülteciler ve Ev Sahibi Topluluklar İçin Ekonomik Fırsatların Desteklenmesi
- PSD** : Psikososyal Destek
- RASAS** : Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- RUHSAT** : İşletme Kayıt Desteği Projesi
- SB** : Sultanbeyli Belediyesi
- SGDD** : Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
- SRHC** : Mültecilere ve Ev Sahibi Topluluklara Destek
- SSNO** : Suriyelilerin Özel İhtiyaçları Derneği
- STK** : Sivil Toplum Kuruluşu
- TEPAV** : Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
- TOBB** : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- UNDP** : Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- UNHCR** : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
- UNWFP** : Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı
- YİMD** : Yoksullukla ve İşsizlikle Mücadele Derneği

Giriş

Türkiye hâlihazırda 3,6 milyonun üzerinde Suriyeli mülteci ve başka ülkelerden 365 binden fazla mülteciyle dünyadaki en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır.^[1] Söz konusu mültecilerin büyük çoğunluğu (%98) şehirlerde yaşamakta ve Ekim 2014 tarihinden beri Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) uyarınca verilen Geçici Koruma Statüsü'nde (GKS) bulunmaktadır.

Suriye krizinde azami sorumluluk üstlenen bir ülke olarak Türkiye, temel ihtiyaçların karşılanması ve sosyo-ekonomik güçlenme noktasında kayda değer bir performans sergilemiştir. Türkiye son on sene içerisinde mültecilerin sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi temel hizmetlerin yanı sıra işgücü piyasasına erişimlerini sağlamak için yerel, ulusal ve uluslararası aktörlerin yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin stratejik plan ve operasyonlarını destekleyen sivil toplum kuruluşlarının da katkılarıyla takdire şayan çabalar ortaya koymuştur.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) öncülüğünde yürütülen Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı (3RP) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) yanı sıra Avrupa Birliği'nin (AB) Türkiye'deki Mülteciler İçin Mali Yardım Programı (FRIT), ev sahibi toplumu desteklemekte ve mültecilerin kendi kendine

yardım kapasitelerinin güçlendirilmesinde kritik rol üstlenmiştir. Olağanüstü çabalarını sürdürmesi için Türkiye'ye mali destek sunacak bir koordinasyon mekanizmasına ihtiyaç duyulduğu farkındalığından hareketle Mart 2016'da devreye giren FRIT, 6 milyar avruluk fonu iki kısım halinde yönetmekte ve Türkiye'deki mültecilerin ve ev sahibi toplumun ihtiyaçlarının kapsamlı ve koordineli şekilde karşılanmasını sağlamak üzere tasarlanmış bir ortak koordinasyon mekanizmasına katkı sunmaktadır. Söz konusu mekanizma, kapasite geliştirme ve Türkiye'de ağırlanan mültecilere anahtar sosyal hizmetler sunulması amacıyla uluslararası, ulusal ve yerel kuruluşların yanı sıra kamu kurumları arasında stratejik ortaklığa dayanmaktadır. Bu doğrultuda, AB fonlarının başlıca faydalanıcıları önde gelen uluslararası insani yardım kuruluşları, BM kuruluşları ve Türkiye'deki yerel ortaklarıyla yakın işbirliği içinde çalışan karma kuruluşlar olmuştur. Bu fon fırsatları sayesinde çok sayıda aktör, hassas grupların hizmetlere erişimlerini iyileştirmek adına insani yardım ve kalkınma desteği sunabilmek amacıyla önemli çalışmalarda bulunmuştur.^[2] Mali Yardım Programı sayesinde finanse edilen faaliyetlerin uygulanması insani yardım için Avrupa Birliği İnsani Yardım Kurumu (ECHO)^[3]; insani yardım dışındaki yardımlar için ise Katılım Öncesi Mali

[1] Diğer kayıtlı mülteciler çoğunlukla Irak, Afganistan ve Somali'den gelmektedir. (ERDOĞAN M. Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçerisinde Yaşamın Çerçevesi, Ankara: Orion, 2020.)

[2] Altı öncelik alanı için destek sunulmaktadır: insani yardım, eğitim, sağlık, belediye altyapısı, sosyoekonomik destek ve göç yönetimi. AB FRIT'le ilgili daha fazla bilgi için bkz. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news-corner/migration_en (Erişim tarihi: 18.01.2021)

[3] AB İnsani Yardım Kurumu kendi bütçesinden ayrıca insani yardım önlemleri karşılamakta, İnsani Uygulama Planları (HIP) söz konusu bütçe için stratejik mihenk taşları belirlemektedir. Kurumla ilgili daha fazla bilgi için bkz. https://ec.europa.eu/echo/index_en (Erişim tarihi: 18.01.2021)

Yardımcı Aracı (IPA), İstikrar ve Barışa Katkı Aracı (IcSP) ve AB Suriye Krizi Bölgesel Güven Fonu (EUTF) tarafından sağlanmaktadır.

Bu süreçte Almanya, uzun vadeli ve bağlılığı güçlü bir ortak olarak Türkiye'ye AB kurumları ve BM kuruluşları aracılığıyla çok paydaşlı destek sunmanın yanı sıra en geniş kapsamlı çift taraflı destek veren ülke olmuştur. Alman Hükümeti, Federal Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) ve AB tarafından fonlanan projelerle göç başta olmak üzere Suriye krizinin etkileriyle başa çıkılması noktasında Türkiye'ye destek vermeye devam etmektedir. Kamu yararına çalışan federal bir teşebbüs olan GIZ, Türkiye'deki makam ve mercilere, yerel ortaklara ve ev sahibi topluma destek sunmak amacıyla, Türkiye'deki portföyünün en büyük kısmını oluşturan ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin mültecilere yardım odaklı özverili çalışmalarına destek veren 3RP ve AB FRIT'i tamamlayıcı nitelik taşıyan Mültecilere ve Ev Sahibi Topluma Destek (SRHC) Kümesi'ni oluşturmuştur.

SRHC Kümesi projeleri istihdam, beceri geliştirme, koruma, eğitim, sosyal uyum ve kapasite geliştirme alanlarına yönelik geliştirilmiş olup ev sahibi

toplumun, Suriyeli mültecilerin ve Türkiye'de uluslararası koruma altında bulunan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Her projenin kendi ortaklarıyla birlikte göstergelerinde başarıya ulaşmak için bir dizi özellikli aracı bulunmakla birlikte Küme, müşterek bir yaklaşımı desteklemekte, nitelikli ve ihtiyaç temellimiş müdahaleleri, kapasite geliştirmeyi ve güçlü ortaklıkları merkezine almaktadır. Küme projeleri çeşitli seviyelerde paydaş faaliyetleri ve ilgili Bakanlıklar, yerel yönetimler ve belediye yönetimlerinin yanı sıra uluslararası, ulusal ve yerel STK'larla yakın işbirliği içinde hayata geçirilmektedir.

STK'lara teknik ve mali destek, Küme projelerinin sunduğu desteğin önemli kısımlarından birini teşkil etmektedir. Diğer destek yöntemleri arasında GIZ'in kolaylaştırıcılığında gerçekleştirilen diyalog kurma ve kamu-STK etkileşimleri yer almaktadır. GIZ aynı zamanda ihtiyaç temelli hizmetlerin planlanması ve tamamlayıcı şekilde sunulmasında dahil olma süreçlerini güçlendirme, karar alma ve politika geliştirme süreçlerine katılımlarını artırma ve kamu ile STK aktörleri için şeffaflık ve hesap verebilirliği teşvik eden standart ve prosedürlerin

©GIZ/İlkin Eskişehlivan/2019

uyumlanması için STK ortaklarına kamu kurumlarıyla olan ilişkilerinde destek vermenin altını önemle çizmektedir.

STK'ların mültecilere destek konusundaki rolleri ve önemleri sahada giderek daha görünür olmaktadır. 11. Kalkınma Planı (2019-2023)^[4], GİGM Uyum Stratejisi (2018-2023)^[5] ve 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda^[6] ifade edildiği üzere, STK'lar ve yerel/merkezî yönetimler arasında işbirliği hayati öneme sahiptir ve ortak faaliyetler yürütülebilmesi ve uyum içinde çalışılabilmesi için söz konusu işbirliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. İşbirliği ve katılım yöntemlerini tanımlayan ve teşvik eden veya

kamu sektörü-STK ilişkilerini düzenleyen özel bir politika veya strateji belgesi olmamasına rağmen, STK'ların alandaki rolünün sağlamalaştırılması ve pekiştirilmesinin yanı sıra mültecilerin ve ev sahibi toplumun güçlendirilmesi amacıyla kamu sektörüyle STK'lar arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi önem taşımaktadır. Bu hususta etkili ortaklıklar, işbirlikleri ve ihtiyaç temelli politika üretimini desteklemek adına ön plana çıkarılması gereken kayda değer iyi uygulama örnekleri bulunmaktadır.

GIZ, bu belge aracılığıyla, SRHC Kümesi projelerinin, hassas bireylere bütünlük hizmetler sunmak ve yerel toplum ile mültecilerin bir

[4] <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf> (Erişim tarihi: 18.01.2021)

[5] <https://www.goc.gov.tr/uyum-strateji-belgesi-ve-ulusal-eylem-planı> (Erişim tarihi: 18.01.2021)

[6] https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/2020_Yili_Cumhurbaşkanlığı_Yıllık_Programı.pdf (Erişim tarihi: 18.01.2021)

©GIZ/İlkin Eskişehlivan/2019

©GIZ/Qudra Programme/2018

arada uyum içinde yaşamalarını desteklemek amacıyla sahadaki çok sayıda aktörle kurduğu ortaklıklarının çok yönlülüğünü yansıtan kamu-STK işbirliğine yönelik iyi uygulama örneklerini paylaşmaktan memnuniyet duymaktadır. Bu yayının amacı, Küme projelerinin iyi işbirliği uygulamalarına odaklanarak proje paydaşlarının anlatıları temelinde Türkiye'deki mülteciler bağlamında başarılı kamuSTK işbirliklerinin anahtar unsurlarını tartışmaktır. Yayın, iyi uygulama örneklerini, ortaklık yapıları ve işbirliği süreçlerinin yanı sıra başlıca çıktıları ön plana çıkararak sunmakta ve başarı faktörlerinden hareketle önerilerde bulunmaktadır. Vaka sunumları ve öneriler

GIZ uygulama ortağı olan STK'lar ve onların ortak çalışmalar yürüttükleri yerel/merkezî makamlar/kurumlarla Ekim-Aralık 2020 döneminde yapılan mülakatlara dayanmaktadır. Bu vesileyle mevcut çalışma için görüşmeyi kabul eden tüm paydaşlarımıza, mültecilere ve ev sahibi toplumu desteklemede ortaya koydukları muazzam çaba ve başarılı işbirliklerini paylaşma noktasında açıklık ve samimiyetleri için teşekkürlerimizi sunarız.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Suriye krizine yanıt vermede güçlü tasarruf göstermiş, ortak hükümetlerin desteğine ilaveten, Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler için doğrudan yardım hizmetlerine kayda değer mali katkı sunmuştur.[1] İlk müdahaleler, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) insani yardımları aracılığıyla koordine edilmiş, ardından müdahalelerin koordine edilmesi amacıyla 2014 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulmuştur. Aynı yıl, (2013 yılında Meclis'ten geçen) Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göç yönetiminde yeni ve sarıh bir prosedür olarak yürürlüğe girmiştir. Yine 2014 yılında, BM; BM, hükümet kuruluşları ve STK'ların planlama, savunuculuk, yardım toplama, bilgi yönetimi ve izleme faaliyetlerini desteklemelerini ve koordine etmelerini sağlayacak büyük bir ortaklık platformu olarak Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı'nın (3RP) geliştirilmesi ve uygulanması vasıtasıyla Suriye krizine verdiği koordineli bölgesel desteğin kapsamını genişletmiştir.

2014 yılının sonu itibarıyla uluslararası koruma altında bulunan bireylerin sayısı milyonları bulmuş, Türkiye dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumuna gelmiştir. 2013 yılına kadar Suriyelilerin sınır bölgeleri boyunca kurulan kamplara yerleştirilmelerini sağlamak adına çalışmalar yürütülmekteydi. Ancak 2014 yılından sonra ve son yıllarda Suriyelilerin %90'ından fazlası "kentli mülteciler"[2] haline gelip Türkiye'nin farklı kasaba ve şehirlerine yerleşmiş, çoğunlukla kendi tercihlerinin sonucu olarak Türk toplumuyla bir arada yaşamaya başlamıştır. Ocak 2021 itibarıyla, "geçici koruma" statüsünde yaşayan Suriyelilerin sayısı 3.643.769'a ulaşmıştır (Türkiye ulusal nüfusunun %4,36'sına tekabül etmektedir). Bu kişilerin %98,3'ü kamp dışında yaşamaktadır.[3]

[1] 2011 yılının sonuna gelindiğinde Türkiye mülteci kampları için hâlihazırda 12.21 milyon avro harcamıştı. Sağlık, eğitim, gıda, güvenlik ve sosyal hizmet harcamaları da hesaba katıldığında Türkiye'nin Suriyeli mülteciler için ayda yaklaşık 407 milyon avro harcadığı tahmin edilmektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 2016 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Türkiye'nin Suriyeli mültecilere insani yardım için tek başına 10 milyar avronun üzerinde harcama yaptığını belirtmiştir. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın Gaziantep'te düzenlenen Göç ve Yerinden Edilmeye Yönelik Yerel Çözümler Uluslararası Forumu'nda yaptığı açıklamaya göre, bu miktar 2019 yılı itibarıyla 32 milyar dolara aşmış bulunmaktadır.

[2] ERDOĞAN M., Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum, İstanbul: Bilgi, 2018

[3] <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27> (Erişim tarihi: 18.01.2021)

Söz konusu kentli mültecilere büyük oranda kamu sektörü[4], sivil toplum kuruluşları ve uluslararası aktörler yardım etmektedir. Bu noktada, STK'lar ihtiyacı olan kişilere ulaşmada ve onların eğitim, sağlık, koruma ve geçim kaynağı hizmetlerine ulaşmalarını kolaylaştırmada önemli rol üstlenmektedir. Ulusal ve uluslararası politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasına katkı sunan en önemli aktörler arasında yer alan STK'lar, en hassas mültecilere ve ev sahibi toplum mensuplarına ulaşmakta ve ihtiyacı olan kişilere destek vermek için insani yardım ve kalkınma yardımı sunan kamu kurumları ve uluslararası aktörlerle işbirliği içinde hızla harekete geçmektedir.

Türkiye'deki STK'lar Türkiye-AB ilişkilerinin itici gücü sayesinde özellikle son yıllarda hızlı gelişim göstermiş olsalar da bu etki özellikle 2011 sonrasında, mülteci akını yaşanırken iyice önem kazanmıştır. STK'lar zamanla acil durum desteğinde kritik rol üstlenmeye başlamıştır.

Türkiye bağlamında mülteci akınıyla birlikte son yıllarda ortaya çıkan değişimler, hizmet sunumu ve savunuculuk faaliyetlerinde bulunan STK'lar için yeni çalışma alanları ortaya koymuştur.

Kavramsal Çerçeve: Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları

Geniş anlamda STK, hükümet ve devletten ayrı sivil toplum kuruluşlarını ifade etmek için kullanılmaktadır. STK'lar belirli toplumsal, siyasi, ekonomik veya kültürel hedeflere ulaşmak için bir araya gelen bireyler veya kurumlar tarafından oluşturulur ve ulusal ve uluslararası politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasına katkı sunan önemli aktörler arasında bulunur. STK'ların en önemli işlevlerinden biri, topluma yön verme ve harekete geçme kapasiteleri sayesinde sivil inisiyatifi güçlendirip daha etkili kılmak ve çoğulculuğun geliştirilmesi ve kurumsallaştırılmasına katkıda bulunmaktır.

Türkiye'de pek çok farklı yasal yapı "Sivil Toplum Kuruluşu" çerçevesine dahildir. Vakıf, dernek, platform, sendika, meslek odası, ticaret odası, sanayi odası, kooperatif ve kulüp gibi pek çok yapı, STK olarak işlev göstermektedir. Bu yapılar kuruluş prosedürleri, çalışma izinleri, vergi statüleri, faaliyetleri ve görevlerine göre değişen farklı yasal düzenlemelere tabidir. Bu çalışma, bu geniş yapı tayfı içerisinde, Türkiye bağlamında en aktif STK'lar bunlar olduklarından odağını vakıf, dernek ve odalarla sınırlandırmıştır.

[4] Bu araştırma kapsamında, "kamu" bakanlıkların il müdürlükleri, valilikler ve belediyeler gibi yerel yönetimlerin yanı sıra bakanlıklar gibi merkezi kamu kurumlarını ifade ederken "işbirliği" müşterek çıkar(lar) için ortak çaba ve eylemi işaret etmekte ve aynı zamanda ortak operasyonları ve paydaşların kapasite inşasını kolaylaştıran bir tür "sorumluluk paylaşımı" olarak da anlaşılabilir.

Suriye'den kitlesel mülteci akınına yanıt olarak geliştirilen ihtiyaç temelli STK hizmetleri/faaliyetleri başlarda yüksek seviyedeki güvenlik endişeleri nedeniyle kısıtlı kalmış olsa da kamu-STK işbirliğinin kaçınılmaz olduğu kısa sürede anlaşılmıştır. Kamu kurumlarının mülteciler için hayata geçirdiği saha çalışmaları, STK'ların görece daha hızlı ve toplum temelli faaliyetleri sayesinde daha etkili hale gelmiştir. Bu işbirliği bütünleşik yaklaşım ve tamamlayıcı hizmet sunumu perspektifiyle önemli bir ortaklığa dönüşmüştür. Güvenlik kaygıları nedeniyle kamu kurumlarının STK'lar üzerindeki denetimi artmış olsa da kamu-STK işbirliği alanında yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreç, kaynakların daha etkin ve geniş kapsamlı kullanılmasında oldukça etkili olmuştur. Tıpkı STK'lar gibi, yerel yönetimler de "Yerel sorunlar yerel çözümler gerektirir" ilkesinden hareketle daha da faal hale gelmiş ve STK'larla (yerel) ortaklıklarının kapsamını genişletmiştir.

STK'lar ve yerel yönetimler özellikle Suriye sınırında yer alan ve çok sayıda mültecinin bulunduğu bölgede önemli hizmetler sunmuş ve mültecilerin korunma, barınma, gıda ve giysi gibi acil ve temel ihtiyaçlarının yanı sıra uzun vadede sosyal uyum ihtiyaçlarını karşılamak için kayda değer faaliyetler yürütmüşlerdir. Bu STK'lar, temel ihtiyaçlar ve mali kaynakları temin etmekte kalmamış, aynı zamanda uluslararası kuruluşlarla yürütülen ortak çalışmalar aracılığıyla önemli bir uluslararası teknik kapasitenin Türkiye'ye aktarılmasını mümkün kılmışlardır. Bu ortaklıklar sayesinde sahada sunulan hizmetlerin hızı ve etkinliği artmış ve göç süreci yönetiminin iki kilit aktörünün —STK'lar ve yerel yönetimler—görünürlüğü artmıştır. STK'ların sahada yürüttükleri çok sayıda faaliyet her şeyden önce kamu kurumlarının yükünü hafifletmiş, bu sayede sorumluluk paylaşımına ve ihtiyacı olan kişilere yardımda bulunulmasına katkı sağlamıştır. Bu gelişmeler ayrıca STK'ların ve yerel yönetimlerin işlevsel güç ve kapasitelerini artırmış, aynı zamanda çoğulculuk üzerinde güçlendirici etki yaratmıştır.

İnsani yardım acil durumlarda uzman kuruluşlar ve sağlık ve eğitim ortakları aracılığıyla en temel ihtiyaçlarını ve korunma ihtiyaçlarını karşılamamanın yanı sıra hizmet sunumundaki boşlukları gidererek en hassas durumdaki mültecilere destek verir.

Kalkınma yardımı kamu hizmetleri ve geçim kaynağı fırsatlarına erişimin sayesinde mültecilerin sağlık, eğitim ve sosyoekonomik kalkınma alanındaki, aynı zamanda belediye altyapısı alanındaki daha uzun vadeli ihtiyaçlarının karşılanmasına destek verir. Bkz. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en (Erişim tarihi: 18.01.2021)

©IBC/2019/Sermad Layth Hussein Al-Gburi

©GIZ/SEMED/2020

Doğal olarak, söz konusu yeni göç süreci hem STK'lar hem de hükümet için oldukça öğretici olmuştur. Dahası, STK'ların hizmetlerine duyulan ihtiyacın yanı sıra görünürlükleri arttıkça ortak çalışmalar yürütme ihtiyacı kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu bakış açısıyla, Suriye krizinin Türkiye'ye belki de en önemli olumlu katkılarından biri, mülteciler ve ev sahibi topluma ihtiyaç temelli hizmetlerin tamamlayıcı ve bütünleşik şekilde sunulması için kamu-STK işbirliğinin güçlendirilmesi olmuştur. Böylelikle, STK'ların görünürlükleri artmış, yeni işbirliği yapıları tesis edilmiş ve buna paralel olarak sahada uzmanlık ve hizmet sunumu güçlenerek kapsamı genişlemiştir.

Bu sürecin bir parçası olarak, hassas bireylere yardımda bulunan kuruluşlar daha aktif rol üstlenmeye başlamış ve 2011 yılından itibaren hedef kitlesi doğrudan mülteci gruplar olan yeni STK'lar kurulmaya başlamıştır. 1995 yılında "sığınmacılar ve göçmenler"e destek vermek amacıyla kurulmuş olan Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD), UNHCR Türkiye Ofisi'nin mali desteğiyle son derece aktif rol üstlenmeye başlamıştır. Dahası, İnsani Yardım Vakfı (İHH) kamp girişlerinde AFAD'a yardım materyalleri teslim etmek suretiyle önemli görünürlük kazanmıştır.[5] İHH'dan sonra çok sayıda başka STK sahada faaliyet göstermeye başlamış ve ilk etapta

insani yardım sağlamıştır. Söz konusu müdahalelerin bir kısmı farklı platformlarca koordine edilmiş de sayıları sınırlı kalmıştır. Bu durumun örneklerinden biri, 2012 yılında kurulan Şanlıurfa Sivil Toplum Kuruluşları İnsani Yardım Platformu'dur.[6] Bu platform Şanlıurfa'da faaliyet göstermiş ve şehirdeki mülteciler ile tanışmış ev sahibi toplum mensuplarına insani yardım ulaştıran, gönüllülük esasına göre bir araya gelen 60 STK'dan oluşmuştur.

2016 yılında hâlihazırda Türkiye'deki Suriyeli mültecilere destek veren 42 ulusal ve 14 uluslararası sivil toplum kuruluşu kayda geçmiştir. Bunlar arasında BM kuruluşları, Sığınmacıları İzleme Platformu, SGDD, Uluslararası Mavi Hilal Vakfı, Hayata Destek Derneği, Mavi Kalem Derneği, İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Şanlıurfa Barosu, Sivil Düşün Akademisi ve İnsani Yardım Vakfı savunuculuk çalışmalarıyla mültecilere temel hizmetlerin sunulması ve toplumda farkındalık oluşturulması noktasında son derece aktif rol üstlenmişlerdir.[7]

[5] İltica ve Göç Araştırmaları Derneği (İGAM), Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeliler İçin Yaptıkları", 2013.

[6] <http://www.urfastk-iyad.org/page/2/> (Erişim tarihi: 03.10.2020)

[7] TÜRK Gül Dilek, "Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme", Marmara İletişim Dergisi, Sayı: 25, 2016, ss.145-157, s.148; Ayrıca bkz. Network Mapping of Syrian Refugees and NGOs, <https://graphcommons.com/graphs/0711e621-a8c5-4651-a1d6-33106c7bb3f1> (Erişim tarihi: 26.01.2021)

Bu sürecin ardından bizzat Suriyeli mülteciler 90'dan fazla STK kurmuştur.^[1] Bunların ilki, 2013 yılında İzmir'de Muhammed Salih Ali tarafından kurulan "Mülteci-Der"dir (Mültecilerle Dayanışma Derneği). Dernek, amacını kadınlar ve çocuklara yönelik faaliyetlere odaklanarak eğitim ve istihdam gibi temel alanlarda faaliyet yürütmek suretiyle mültecilerin entegrasyon sürecini destek vermek olarak belirlemiştir. Ardından, mültecilerin kurduğu ve yönetimini üstlendiği ve hedef kitlesi kadınlar, çocuklar ve engelliler gibi en hassas bireyler olan İnsan (İstanbul), Suriyelilerle Dayanışma Derneği (Denizli), SENED (Gaziantep), Maram Vakfı (Gaziantep), IDA (Gaziantep), Ishraat (İstanbul), Watan (Ankara) ve SAR (Antakya) gibi çok sayıda diğer STK, Türkiye'nin farklı bölgelerinde faaliyet göstermeye başlamıştır.^[2]

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Kasım 2013'te Türkiye'de mültecilere yardımda bulunmak üzere ilk etapta on Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşuna çalışma izni verildiğini duyurmuştur: CARE (Cooperative for Assistance and Relief Everywhere), Concern Worldwide, Deutsche Welthungerhilfe, Danish Refugee Council, GOAL, International Medical Corps, International Rescue Committee, Mercy Corps, Medical Emergency Relief International ve Save the Children. Sonrasında, sahada faaliyet göstererek kapsamı giderek genişleyen fon ve insan kaynaklarıyla faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların sayısı artmıştır. Bugün, Türkiye'de faal

olan uluslararası kuruluşların sayısı 140'ın üzerindedir^[3] ve bunların önemli bir kısmı ihtiyacı olan mültecilere ve ev sahibi topluma destek vermektedir.

Söz konusu yerel, ulusal ve uluslararası sivil toplum aktörlerinin her biri en hassas ve toplum dışına itilmiş (mülteci ve ev sahibi) gruplara ulaşmada kritik rol üstlenmekte ve farklı alanlarda çok sayıda hizmetle bu gruplara destek sunmak için yoğun emek vermektedir. Bu hizmetlerin bazıları şu şekilde sıralanabilir:

- **Hukuki danışmanlık:** STK'lar avukatları ve uzmanları aracılığıyla mültecilere geçici koruma başvurularında bilgi, gerekli belge ve tercüme hizmetleri sağlamak suretiyle destek vermektedir.

- **Eğitim ve dil becerilerinin geliştirilmesi:** STK'lar ilave/tamamlayıcı teknik olmayan beceri eğitimleri ve dil kursları suretiyle mülteci çocukların eğitime, gençlerin ve yetişkinlerin ise meslek programlarına erişimlerini kolaylaştırmaktadır.

- **İstihdam ve geçim kaynakları:** STK'lar mültecilere ve toplum dışına itilmiş ev sahibi toplum mensuplarına iş arayışlarında destek olmakta, adil gelir ve insani çalışma/yaşama koşullarına erişebilmeleri için işgücü piyasasına entegre olmalarını kolaylaştırmaktadır.

[1] ERDOĞAN M., Türkiye'deki Suriyeliler..., A.g.e., s.166

[2] İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü verilerine göre, Türkiye'de toplam 313.419 STK bulunmakta, Ocak 2021 itibarıyla bunların 121.845'i aktif olarak faaliyet göstermektedir. Faaliyet alanlarına göre, bu kuruluşların çoğu meslek birliği veya dayanışma birliği alanına tekbül etmekte, onları spor, dini hizmetler, eğitim, araştırmave "kültür, sanat ve turizm" alanlarına odaklanan dernekler takip etmektedir. <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari> (Erişim tarihi: 18.01.2021)

©SEMED/2020

• **Psikososyal destek:** STK'lar psikososyal sağlık halini geliştirmek için mülteciler ve ev sahibi toplum mensuplarına psikolojik danışmanlık hizmeti vermekte ve psikososyal destek faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

• **Savunuculuk ve farkındalık yaratma:**

STK'lar bir yandan toplumda mültecilerin yaşam koşulları ve ihtiyaçlarına ilişkin farkındalık yaratırken bir yandan da mülteci gruplarını kendi hak ve sorumluluklarının yanı sıra faydalanabilecekleri hizmetlerle ilgili bilgilendirmektedir. Bu kuruluşlar ihmal edilmiş/ihmal edilme riskiyle karşı karşıya olan grupların ihtiyaçlarını dile getirmekte ve mülteciler ile STK'ların karar alma süreçlerine katılımlarının yaygınlaştırılması için savunuculuk faaliyetleri yürütmektedir. Sosyal uyum faaliyetleri: STK'lar önyargıları kırmak ve yapıcı sosyal etkileşimi teşvik etmek için mültecilerle yerel toplum mensuplarını bir araya getiren sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemektedir.

Bütün bu önemli destek hizmetleri ve faaliyetleri hayata geçirilirken yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar en hassas bireylere ulaşmak, ihtiyaç temelli, özelleştirilmiş ve tamamlayıcı hizmetler sunmanın yanı sıra COVID-19'un derinleştirdiği zorlayıcı sosyoekonomik koşullar içinde nitelikli kamusal koruma mekanizmalarına daha nitelikli şekilde erişebilmelerini sağlamak için büyük çaba göstermektedir. Bu kuruluşlar, farklı gruplar arasında itibak ve sosyal uyum için önemli adımlar atarken bir yandan da hizmetlere erişimi kolaylaştırmak suretiyle hassas bireylerin korunma,

güçlendirilme ve uyumlarına katkı sağlamak amacıyla kamu kurumlarıyla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

Ancak bu süreç hukuki ve idari belirsizlikler ve sınırlı mali kaynaklar nedeniyle yaşanan zorluklardan etkilenmektedir. Örneğin, mülteci nüfusunun büyümesiyle birlikte belediyeler artan ve merkezî bütçeden pay alamadan karşılamak zorunda oldukları yardım taleplerini idare etmekte ciddi zorluklar yaşamaktadır. Mülteci akınıyla birlikte ortaya çıkan ilave hizmet ihtiyacındaki artışı karşılamak için harici fonlara gereksinim duyulmaktadır. Dahası, yeni ihtiyaç ve taleplere karşılık verebilmek için daha fazla teknik beceri ve kurumsal kapasiteye ihtiyaç duyulması, kamu kurumları için bir diğer zorluk niteliğindedir. Merkezî ve yerel yönetimlerin, STK'larla işbirliğinin tamamlayıcı ve her iki taraf için de güçlendirebileceği bir deneyim olduğunun görüldüğü faaliyet alanlarında her zaman uzmanlaşmış personel bulunmayabilmektedir.

Bu bağlamda, her iki tarafın da yeni ihtiyaçlar ve değişen koşullar nedeniyle deneyimledikleri zorlukların üstesinden gelinebilmesi için kamu sektörüyle STK'lar arasında işbirliğinin kritik önem taşıdığı açıktır. Bu noktadan hareketle, bu çalışma için seçilen kamu-STK işbirliği iyi uygulama örnekleri, tamamlayıcı ve sürdürülebilir hizmet sunumu için tesis edilmiş güçlü ortaklıkların temel unsurlarını tartışmaya açmayı ve geliştirilebilmesi için zemin oluşturmayı amaçlamaktadır.

GIZ'in güçlü ve anlamlı ortaklıklara atfettiği önem, teknik işbirliği yaklaşımının özünü oluşturmada ve işbirliği yapılan ülkelerin mevcut kamusal yapılarını ve hizmetlerini güçlendirmeyi öncelemektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda, GIZ, Suriye krizine geliştirdiği yanıtlarda hem Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne hem de ortak kuruluşlarına koruma, eğitim, sosyal uyum, kapasite geliştirme, istihdam ve beceri geliştirme alanlarında BMZ ve AB adına teknik destek sunmaktadır.

GIZ SRHC Kümesi, çeşitli aktörlerin işbirliğiyle hayata geçirilen projeler aracılığıyla Türkiye'de mültecilere yönelik müdahalelerde bütüncül ve sürdürülebilir bir yaklaşım sağlamayı amaçlamaktadır. Küme, mülteci ve ev sahibi toplumun ihtiyaçlarının etkili şekilde karşılanabilmesi için çeşitli alanlarda desteğin ve müdahalelerin tamamlayıcı niteliğinin devamlılığını sağlamak için çalışmaktadır. Merkezî kurumlar ve yerel yönetimlerin ilgili teknik destek vasıtasıyla güçlendirilmesi ve aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının tamamlayıcı rolünün pekiştirilmesi, kalıcı çözümler oluşturulması ve kimsenin ihmal edilmemesi temel alınmaktadır.

Bu kapsayıcı ve bütüncül yaklaşımı benimseyen SRHC Kümesi kamu ve sivil toplum aktörleriyle güçlü ve güncel ortaklıklar tesis edilmesine önem vermektedir. GIZ Türkiye'nin siyasi ortağı Cumhurbaşkanı Yardımcılığı Makamı'yken (CUBYM), İçişleri Bakanlığı (Göç İdaresi Başkanlığı), Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), sanayi ve ticaret odalarının yanı sıra valilikler ve belediyeler gibi başka idari ortakları da bulunmaktadır. Küme, idari ortaklarının yanı sıra 2016 yılından beri çok sayıda önde gelen yerel, ulusal ve uluslararası STK'yla sahada yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

Küme projeleri, SRHC projelerinin 2019 yılına kadarki ilk döneminde hayata geçirilen Çoklu Hizmet Merkezleri ile Toplum Merkezleri ve Yerel İnisiyatifler (CLIP) projelerinin yeni bir bileşeni olarak BMZ ve AB İnsani Yardım Kurumu (ECHO) tarafından finanse edilen Türkiye Yerel İnisiyatif Fonu'na (LIFT) dönüşerek büyümesi gibi inovatif pilot yaklaşımların üstüne inşa edilmiştir. Ayrıca, Mülteciler ve Ev Sahibi Toplum için Fırsatların Desteklenmesi (PEP), Türkiye'de son üç senedir yürütmekte

olduğu çalışmalardan kazanılan deneyimden faydalanarak mülteciler ve ev sahibi toplumun ekonomik imkanlarını iyileştirmeyi amaçlayan bir geçim kaynağı programını daha sağlam şekilde ve kalkınma odaklı geliştirebilmiştir. Bu program her hedef grubun spesifik beceri, yetkinlik ve hassasiyetleri dikkate alınarak hazırlanmış, geniş bir iş arayan profiline hitap edecek ve onları özel işgücü piyasasında ve kamuda istihdam olanakları bulma süreçlerinde desteklemek üzere tasarlanmış kapsamlı müdahale paketleri sunmaktadır.

Erken Çocukluk Eğitimi (ECE) Projesi, SRHC Kümesi'nin okulöncesi eğitim ve erken çocukluk eğitimini hedef alan görece yeni bir projesidir ve Millî Eğitim Bakanlığının 2019 yılının başında hayata geçirilen 2023 Vizyonu'na^[1] katkıda bulunmaktadır. 2023 Vizyonu'na katkıda bulunan bir diğer proje olan Nexus Kariyer Rehberliği ve Sosyal Uyum Projesi, tamamlanan TVET&LMS (Teknik Mesleki Eğitim ve Öğretim ve Öğrenme Yönetim Sistemleri) Projesi'nin teknik ve mesleki eğitim ve işgücü piyasası hizmetleri alanındaki çalışmalarına güç katmakta, söz konusu çalışmaları tamamlanmış BilSy Projesi'nin (Suriyeli mülteciler ve ev sahibi toplum için eğitim programı) genç gönüllülere yürüttüğü çalışmalara entegre etmektedir.

Qudra 2 projesi AB eş finansörlüğünde yürütülen bölgesel (Ürdün, Kuzey Irak, Lübnan ve Türkiye) bir program olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Program Türkiye'de yalnızca BMZ tarafından finanse edilmektedir. Qudra 2 yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ve topluluk temelli yaklaşımlara kapsamlı destek verilmesine odaklanmaktadır. Akran etkileşimiyle Türkiye ve Almanya hükümet yetkililerinin kapasite gelişimlerini destekleyen Exchange Projesi (EXP) uluslararası kamuoyunun Suriye krizine yönelik girişimi olarak iki ulus arasındaki diyalogun geliştirilmesi ve göçe ilişkin iyi uygulama örneklerinin paylaşılması için yeni kanallar açmaktadır.

Müdahale alanlarının sayıca fazlalığı, Küme projelerinin sahadaki kilit aktörlerle tesis ettikleri ortaklıkların çeşitliliğine de yansımıştır. Bunların bir kısmı ilerleyen sayfalarda mültecilerin kendi hayatlarını bizzat idame ettirmeleri ve eşzamanlı olarak ev sahibi toplumun güçlendirilmesi için başarılı, etkili ve hesap verebilir koordinasyon mekanizmaları ortaya çıkaran kamu-STK işbirliğinin iyi uygulama örnekleri olarak sunulacaktır.

[1] <http://www.meb.gov.tr/2023-egitim-vizyonu-aciklandi/haber/17298/tr> (Erişim tarihi: 26.01.2021)

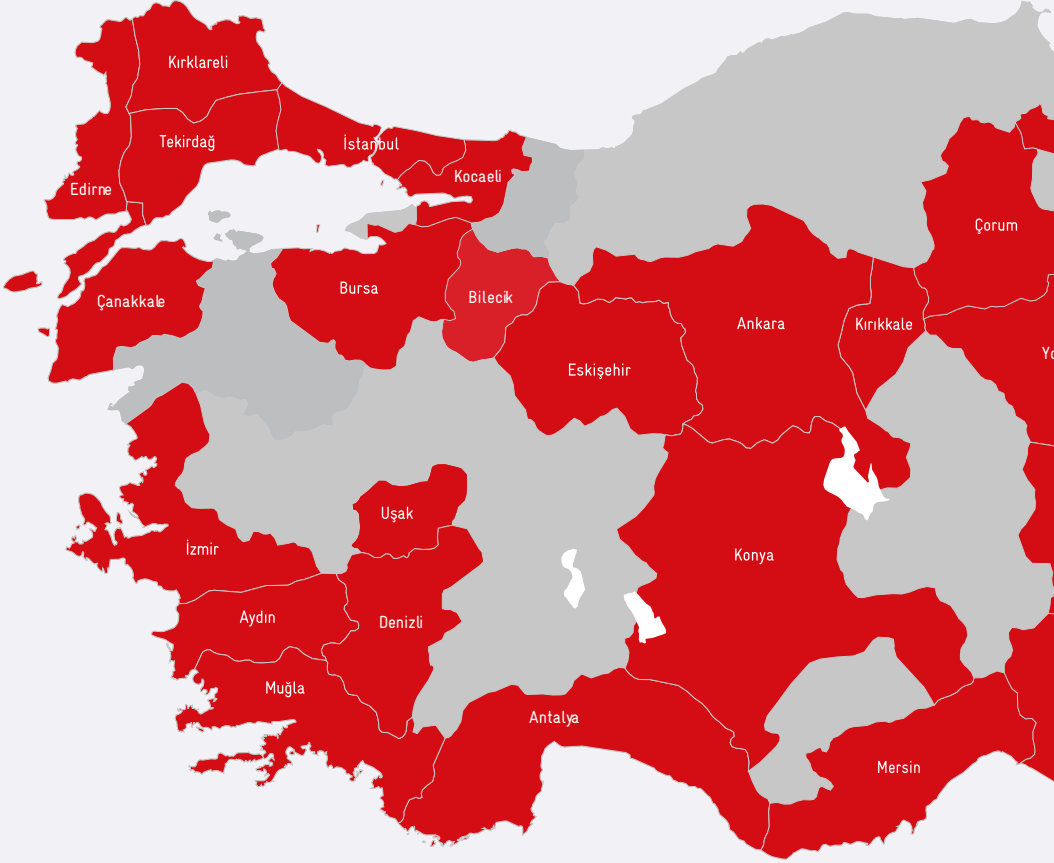

GIZ/Qudra Programme/2018

©GIZ/ASAM/2021

GIZ SRHC Projeleri

MÜLTECİLER VE SĞINMACILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ (RASAS) VE İSTANBUL SULTANBEYLİ BELEDİYESİ

CLIP
Community Centres and
Local Initiatives Project

Sultanbeyli
Belediyesi

REFUGEES
ASSOCIATION

*"STK-Belediye işbirliğine ilişkin bir
iyi uygulama örneği"*

Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (RASAS), Sultanbeyli Belediyesi (SB) yetkililerinden oluşan bir grup tarafından 2014 yılında temel hizmetlere ihtiyaç duyan mültecilere destek olmak amacıyla kurulmuştur. RASAS sosyal uyum, koruma, sağlık, eğitim, istihdam, psikososyal destek, insani yardım, hukuk danışmanlığı, dezavantajlı gruplara yönelik rehabilitasyon, tercüme ve farklı alanlarda danışmanlık hizmetleri yürütmektedir. Toplum merkezi aracılığıyla temel sosyal hizmetler sağlayan hap hizmet merkezi olarak RASAS, belediye tarafından kurulan bir STK aracılığıyla

güçlü bir STK-belediye işbirliği örneği teşkil etmektedir. Bu örnek, mülteciler ve ev sahibi topluma yönelik bütüncül ve sürdürülebilir hizmetler sunmak açısından dikkate alınmaya değer bir yapıya sahiptir.

RASAS, faaliyetlerinin büyük çoğunluğunu çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından teknik ve finansal olarak desteklenen toplum merkezi aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Merkez, ilk olarak, 2017 yılında Toplum Merkezleri Projesi'ne (CCP) ve 2019'da CLIP'e dönüşen Çoklu Hizmet Merkezleri Projesi (MSC) kapsamında 2016 yılında GIZ tarafından

finanse edilmiştir. Aynı merkez halen BMZ ve AB İnsani Yardım Kurumu (ECHO)'nun ortak finansmanıya GIZ CLIP 2 Projesi tarafından desteklenmektedir. Türkçe dil kursları, mesleki eğitim, koruma hizmetleri, mülteci meclisleri, kadın dayanışması grupları, farkındalık yaratma ve sosyal uyum faaliyetleri, acil durum desteğinin yanı sıra hukuki ve psikolojik danışmanlık hizmetleri gibi çok çeşitli etkinliklerle yılda yaklaşık 20.000 katılımcı ve 12.000 kişiye ulaşmaktadır. GIZ'in katkısıyla mevcut 24 hizmet biriminin neredeyse yarısı CLIP 2 projesi tarafından finanse edilmektedir. Desteklenen bu birimler arasında koruma, sosyal uyum, Türkçe dil eğitimi, sosyoekonomik destek, danışmanlık, hukuk danışmanlığı, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, çocuk dostu alan, dijital medya birimi ve kadın misafirhanesi yer almaktadır. Mültecilerin karar alma süreçlerine katılımını kolaylaştırmak, ihtiyaç ve taleplerini dile getirebilecekleri bir alan sağlamak amacıyla sosyal uyum biriminin koordinasyonunda faaliyet gösteren bir Mülteci Konseyi[1] de bulunmaktadır. Konsey farkındalık yaratma ve lobi faaliyetleri de yürütmektedir ve bu faaliyetlerle 2020'nin ilk yarısında 275'ten fazla kişiye ulaşmıştır.

"GIZ omurgamızı oluşturuyor... GIZ işbirliği yaptığı STK'ların proje ve hizmetlerinin yanı sıra kapasite geliştirme, işbirliği ve sürdürülebilirliklerini de çok önemsiyor. Şu anda bulunduğumuz konum için GIZ'e minnettarız." (Hülya Rana Şahin - Proje Koordinatörü/RASAS)

RASAS, mülteci gruplarına RELIEF International finansmanıya fiziksel rehabilitasyon ve psikososyal destek vererek ve UNHCR'nin mevcut katkısıyla ek koruma ve eğitim hizmetleri sağlayarak farklı alanlarda uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. Bu şekilde, mültecilerin danışmanlık, eğitimler, çalıştaylar, seminerler, sosyal faaliyetler ve yönlendirilmesi yoluyla kamusal hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Belediye Kanunu'nda mültecilere yönelik hizmetler konusunda net bir ifade bulunmadığı gibi, mültecilerin ihtiyaçlarına özel bir fon da ayrılmadığından, belediyelerin kendi bölgelerinde yaşayan mültecilere hizmet vermek üzere mevcut bütçeleri dahilinde faaliyet göstermeleri gerekmektedir. Bu sorunun üstesinden gelmek için bazı belediyeler mülteci gruplara destek verme

[1] RASAS Mülteci Konseyi hakkında daha fazla bilgi için: <https://multeciler.org.tr/multeci-meclisleri/>
(Erişim tarihi: 20.11.2020)

"GIZ omurgamızı oluşturuyor... GIZ işbirliği yaptığı STK'ların proje ve hizmetlerinin yanı sıra kapasite geliştirme, işbirliği ve sürdürülebilirliklerini de çok önemsiyor. Şu anda bulunduğumuz konum için GIZ'e minnettarız."

*Hülya Rana Şahin
Proje Koordinatörü/RASAS*

noktasında uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaya çalışırken, SB gibi diğer belediyeler ise mültecilerle ilgili konularda çalışmak üzere belirli bir dernek kurmak amacıyla inisiyatif almaktadır. SB bu noktadan hareketle RASAS'ı kurmuştur. Derneğin Başkanlığını, Sultanbeyli Belediye Başkan Yardımcısının üstlenmesi ise kuşkusuz bu iki ortak arasındaki işbirliğini kolaylaştıran başlıca unsurdur. Bu sayede, hızlı iletişim ve verimli bir işbirliği mümkün olmaktadır.

Dernek, 2017 yılında SB ile mülteciler, sığınmacılar ve geçici koruma altındaki kişilere yönelik yürütülecek faaliyetlere ilişkin bir işbirliği protokolü imzalayarak RASAS ve SB arasında resmî işbirliğinin hukuki zeminini oluşturmuştur. Bu sayede, her iki kuruluş ihtiyaç duyulan alanlarda birbirlerini desteklerken, mültecilerin yararına ortak hedefler için çalışmalar yürütmektedir.

Bu bağlamda, SB derneğin en kırılgan bireyler için ihtiyaç ve talebe dayalı hizmetleri yürütmesini sağlamak üzere altyapı ve insan kaynakları sağlamaktadır.

Dernek, GIZ'in teklif yazımı, proje yönetimi, kaynak geliştirme, İK yönetimi, liderlik,, koruma, üreme sağlığı, hukuki çerçeve ve çatışma dönüştürme gibi teknik eğitimleri yoluyla farklı alanlarda kapasite geliştirme desteklerinden yararlanmaktadır. Bu destekler yalnızca Dernek personeline değil, Belediye personeline de açıktır ve bir ağ kurma işlevi de görmektedir. GIZ tarafından sağlanan kapasite geliştirme ve teknik destek hizmetleri yalnızca yararlanıcılara nitelikli hizmet sağlanmasına değil, aynı zamanda RASAS ve SB arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesine de katkıda bulunmuştur.

“

“GİZ bizim en güçlü işbirliği ortağımız. Derneğimizi kurduktan birkaç ay sonra GİZ temsilcileriyle görüştük. Daha önce ortaklığımız olmamasına rağmen, GİZ belediyemize ve derneğimize güvenerek her ikisine de tereddütsüz destek verdi. Derneğimizin GİZ’le yürüttüğü ilk projeyi hayata geçirdik ve mülteciler ve yerel halk için sahaya hep birlikte adım attık... Hem belediyemiz hem derneğimiz bugün bu sahada olağanüstü işler başarıyorsa bunu GİZ’le yaptığımız işbirliğine ve GİZ’in verdiği desteğe borçluyuz.”

Halil İbrahim Akıncı
Sultanbeyli Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürü

”

23

GENÇ HAYAT VAKFI VE ESKİŞEHİR VALİLİĞİ

CLIP
Community Centres and
Local Initiatives Project

"STK-Valilik işbirliğine ilişkin bir iyi uygulama örneği"

Genç Hayat Vakfı (GHV) hassas grupları güçlendirmek ve yoksulluk çemberini kırmak için 2008 yılından beri çok katmanlı ve bütüncül bir yaklaşım benimseyen ulusal bir STK'dır. Hedef kitlesini pek çok farklı aktörün oluşturduğu vakıf, aralarında mülteciler, mevsimlik göçmenler, çocuk işçiler ve onların ailelerinin de bulunduğu kırılgan grup ve bireylere ulaşmak için çeşitli yöntemler kullanmakta, cinsiyet eşitsizliğinden, çocuk işçiliğinden ve mülteciler ve diğer hassas hedef grupların resmî belgelerinin olmamasından kaynaklanan dezavantajlar gibi kesişimsel meseleleri ele almaktadır.

2008 yılından beri sürdürmekte olduğu faaliyetlerle 28 ilde 45.000'in üzerinde çocuk ve gence, ayrıca 20.000 yetiştikine (anne babalar) ulaşmıştır. Vakıf, İstanbul ve Eskişehir illerinde çalışmalarını aktif şekilde sürdürmekte, çocuk işçiliğine ilişkin farkındalık yaratmak, yerel ve ulusal seviyede çocuk işçiliğini önlemek ve mevsimlik tarım işçilerinin memleketlerinde insani koşullarda istihdam edilmelerini sağlamak amacıyla 2014 yılından beri Düzce, Sakarya, Ordu, Şanlıurfa, Mardin ve Şırnak'ta Çocuk İşçiliğini Önleme Programı kapsamında kısa dönem yaz ve kış okulu faaliyetleri

yürütmektedir. GHV bu program kapsamında 2014-2020 yılları arasında 6.402 çocuğa, 804 aileye, 394 öğretmene, 320 gönüllüye, 325 iş aracısına, 139 bahçe sahibine ve 140 yerel paydaşa ulaşmıştır.

GHV Ekim 2019'dan beri GIZ CLIP desteğiyle mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan mülteciler ve çocuk işçilere destek olmak üzere birçok alanda faaliyet göstermektedir.

Bu faaliyetler arasında kamu hizmetleri/ kurumlarına yönlendirmeler, danışmanlık hizmetleri, farkındalık yaratma faaliyetleri, kapasite geliştirme ve çocuklar için koruyucu hizmetler bulunmaktadır. Tüm bu faaliyetlerle destek yapıları tesis etmek suretiyle mevsimlik işçi olarak çalışan göçmen ailelerin yaşama ve çalışma koşullarını iyileştirerek Eskişehir'de çocuk işçiliğinin önüne geçmek hedeflenmektedir.

“

“Çiftçilik sektöründe hem geçici hem kalıcı olarak çalışan mültecilerin yasal belge ve izinlerinin bulunmaması oldukça sık rastlanan bir durum; bu yüzden, kendi toplulukları dışındaki kurumlar veya insanlarla temasa geçme konusunda tereddüt yaşıyorlar. Üstelik sağlık, eğitim ve benzeri hizmetlere erişime ilişkin prosedürleri bilmiyorlar. Bölgedeki STK'lar onlarla doğrudan temasa geçmezse kendilerinin hizmet talebinde bulunmak için STK'larla veya yetkililerle temasa geçmeleri neredeyse imkânsız. Projemiz sayesinde bu durumdaki mültecilere ulaşmak mümkün oldu.”

Gamze Fulden Bahar – Proje Koordinatörü/Genç Hayat Vakfı

”

“

“Valilik olarak GHV temsilcileriyle düzenli olarak çiftlikleri ziyaret ediyor, birlikte ihtiyaçları tespit ediyor ve ortak bir şekilde hızla harekete geçiyoruz. Aracılar bir STK temsilcisinin yanında üst seviye bir kamu temsilcisi gördüğünde karşılıklı güven oluşuyor.”

Alper Balcı – Eskişehir Vali Yardımcısı

”

ve tecrit gibi pek çok riskle karşı karşıyadır. Mevsimlik tarım işçiliği çocukların sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi temel haklara gerektiği gibi erişimlerinin olmadığı ve onları büyüdüklerinde mevsimlik tarım işçiliğini devam ettirmek zorunda bırakarak niteliksiz işgücüne çeviren bir döngüdür.

GHV'nın Eskişehir Valiliği'yle tesis ettiği işbirliği son derece kapsamlı ve verimli bir şekilde devam etmektedir; iki taraf saha çalışmalarının çıktılarını birlikte ele almakta, risk azaltma ve faaliyet planlama çalışmaları ortaklaşa yürütülmekte, proje uygulamalarına ilişkin düzenli bilgi alışverişi yapıp gelişmeler tartışılmakta ve ilişkili yerel aktörler geribildirimde ve katkıda bulunmaları için bütün planlama ve uygulama süreçlerine dahil edilmektedir.

Çocuk işçi olan veya bu riskle karşı karşıya bulunan çocuklar, projenin ana faydalanicılarıdır. Bu çocuklar mevsimlik göç koşulları ve kötü yaşam koşullarının etkisine son derece açıktır ve çocuk işçiliğinin öznesi olmanın yanı sıra okula devamsızlık, okulu bırakma, uygun olmayan yaşam koşulları, yetersiz beslenme, temel hizmetlere erişimin yetersizliği, toplumsal dışlanma

Valilik faaliyet alanlarına ilişkin meselelerde GHV'ye danışarak Vakfı İl Eylem Planlarının planlama sürecine dahil etmektedir. Yerel topluma yerinde ulaşan ve sahadaki ihtiyaçlara ilişkin kapsamlı bilgiye sahip olan GHV, yerel bağlamda planlama ve uygulama süreçlerine kayda değer katkı sunmaktadır.

“

“STK’lar çok hızlı ve profesyonel çalışıyorlar... Genç Hayat da en hassas durumdaki bireylere ulaşırken aynı özelliği gösteriyor. Eskişehir Valiliği olarak işbirliğimizde bu nitelikten istifade ediyor, iş yükümüzü paylaşıyor ve bu ortaklıktan kendi kapasitelerimiz ve faaliyetlerimizde de büyük fayda sağlıyoruz.”

*Alper Balcı
Eskişehir Vali Yardımcısı*

”

Vakıf aynı zamanda hassas gruplar ve yerel paydaşlar arasında aracılık işlevi üstlenerek hem sesi olmayanların sesi olmakta hem de ihmal edilme riskiyle karşı karşıya bulunanların savunuculuğunu yapmaktadır.

“Ocak 2021’de Eskişehir’deki bazı okulların müdürleri okula giriş sınavları için Suriyeli çocuklarla temasa geçmek üzere GHV’den destek istediler. Bu işbirliği sayesinde 20 mülteci çocuk daha okula gidebiliyor.”

27

SENED VE GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

"Mülteciler tarafından kurulmuş STK ile Belediye işbirliği örneği"

SENED engelli Suriyeli mülteciler ve ev sahibi toplum mensupları için çalışmalar yürüten kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Özel hedef kitlesi itibarıyla Türkiye'deki STK'lar arasında eşsiz bir yere sahiptir ve 2013 yılında Gaziantep'te Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar gerçekleştiren bir grup hayırsever ve aktivist tarafından kurulmuştur. Engelli bireylere yönelik ilk projesini 2017 yılında, engelli mültecileri güçlendirmek ve toplumla entegrasyonlarını kolaylaştırmak

amacıyla hayata geçirmiştir. 2018 yılında faaliyetlerini GIZ Suriye Portföyünün desteğiyle Dera şehrinin El-Cize kasabasındaki bir toplum merkezi çatısı altında sürdürmeye başlamış, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nin (OCHA) desteğiyle Afrin ve El Bab'da iki çocuk koruma merkezi kurmuştur.

Gaziantep'te spesifik olarak engelli bireylerle çalışan ilk ve hâlâ tek STK olan SENED,

28

uzmanlaşmış hizmet ihtiyacı bulunan hassas bir gruba insani yardım sunulması noktasında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. 2016 yılından beri hedef kitlesine Gaziantep Üniversitesi'nin teknik desteği sayesinde yürütülen saha çalışmalarıyla ulaşmaktadır ve bunlar aracılığıyla 624 engelli bireyle temasa geçmiştir. SENED 2019 yılında ikinci bir ihtiyaç değerlendirmesiyle 1.337 engelli bireye daha ulaşmış, veri tabanını genişletmiştir. Hâlihazırda yalnızca Gaziantep'te 1.750 engelli Suriyeli aileyi kapsayan bir veri tabanı bulunmaktadır. Ancak şu zamana kadar Türkiye'nin başka herhangi bir bölgesinde engelli mültecilere yönelik bir saha değerlendirmesi yapılmamıştır. Bu nedenle, SENED söz konusu hassas bireylerin durumunu ve ihtiyaçlarını daha iyi anlamak için engelli bireylere yönelik ihtiyaç değerlendirmelerinin kapsamını Şanlıurfa, Adana, Mersin, Kilis, Antakya ve İstanbul'la genişletmek istemektedir.^[1]

SENEDE engelli mülteciler ve ev sahibi toplum mensuplarını desteklemek için çok sayıda STK, uluslararası kuruluş ve kurumla işbirliği yapmaktadır. Koruma ve savunuculuk ağlarıyla güçlü bağlar tesis etmiş olan SENED, İstanbul'da yeni kurulan bir STK (SSNO) gibi aynı hedef kitleye yönelik çalışmalar yürüten diğer kuruluşlara destek vermektedir. Bu çeşitli ortaklıklar sayesinde SENED 2020 yılında eğitim alanında 473, geçim alanında 475, psikososyal destek (PSD) hizmetleri, vaka yönetimi, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) desteği, özel ihtiyaçlara yönelik rehabilitasyon ve rehberlik yardımı aracılığıyla ise koruma alanında 3.700 faydalanıya ulaşmıştır.

GIZ Projelerinde ortaklığının yanı sıra SENED'in Concern Worldwide'la birlikte toplum merkezi üzerinden yürütülen ve engelli çocuklara psikososyal destek ve hayat

becerileri oturumlarının yanı sıra onların bakımını üstlenen bireylerle farkındalık artırma çalışmaları yapılmasına ilaveten Gaziantep'teki engelli bireylerin vaka yönetimi ve sosyal içermesine yönelik UNHCR ile birlikte hayata geçirdiği iki başka projesi daha bulunmaktadır. SENED 2018 yılından beri GIZ SRHC ve Suriye Kümeleri'nden önemli teknik ve mali destek almaktadır ve GIZ desteğiyle hem engelli bireyler için hizmet sunumu alanına hem de kayıt dışı işletmelerin kayıt altına alınıp resmiyet kazanmalarına odaklanan çeşitli projeler hayata geçirmiştir. GIZ PEP Programı kapsamında, Aralık 2019'dan beri Federal Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) fonlarıyla İşletme Kayıt Desteği (RUHSAT) Projesi uygulanmaktadır. Projenin amacı, özel sektörü canlandırarak geçim kaynaklarını artırmak ve mikro, küçük ve orta ölçekli kayıt dışı işletmelerin resmiyet kazanmalarına katkıda bulunmaktır. Proje Gaziantep ve Kilis'teki mültecilerin ve kırılgan grupların ticari ve profesyonel faaliyetlerinin yasal çerçevede yürütülmesini^[2], bu işletmelerin sahiplerini/girişimcilerini desteklemeyi ve Türkiye'deki iş ortamına ilişkin bilgilerini artırmayı hedeflemektedir. RUHSAT Projesi ayrıca işletme kayıt masraflarını karşılamakta ve girişimcilere yönetmelikler ve kayıt sürecinin ardından görevleri/sorumlulukları ve haklarına ilişkin rehberlik etmektedir. İstenilen sonuçların elde edildiği proje kapsamında Eylül 2020 itibarıyla 305 faydalanıya ulaşmıştır. Faydalancılar arasında 3'ü kadın 28 Türk vatandaşı ve 21'i kadın 277 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Projenin ikinci aşaması hâlihazırda devam etmektedir ve 640 faydalancı şeklinde yeniden belirlenen hedefle Mersin ve Adana illerini de kapsamayacak şekilde Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

[1] SENED yeni saha değerlendirmelerinin konularına karar vermek ve bir öncelik sıralaması çıkarabilmek için STK'lar, U/STK'lar ve belediyeler gibi diğer yerel ve bölgesel ortaklarıyla ağlarını geliştirmektedir. SENED bu koordinasyon yapısı sayesinde Şanlıurfa ve Adana'daki engelli mültecilerin acil ve özel ihtiyaç durumunda bulduklarını öğrenmiş, bu nedenle saha ve ihtiyaç değerlendirmesi programında bu şehirlere öncelik vermiştir.

[2] RUHSAT Projesi'nin diğer faaliyetleri, başka STK'larla kurulan işbirlikleriyle İstanbul'da da hayata geçirilmiştir.

©SENEĞ/2020

GİZ'in SENEĞ'e sunduğu destek, geçim kaynağı alanında PEP Programı'yla sınırlı olmayıp CLIP Projesi'yle bağlantılı olarak koruma, yaygın eğitim ve sosyal uyum desteklerini de kapsamaktadır.

SENEĞ bu ortaklık sayesinde Ekim 2019'dan 2020 sonuna kadar vaka yonnetimi, psikolojik rehberlik, fiziksel rehabilitasyon, hukuk ve sağlık danışmanluğu hizmetleri ve konuşma terapisinden hayat becerileri kurslarına, bilgilendirme etkinliklerine,

sosyal uyum faaliyetlerine ve aynı zamanda Braille sistemi ve işaret diline uzanan çeşitli koruma faaliyetleriyle 882'si engelli 1.921 faydalanıcıya [941 erkek, 980 kadın] ulaşmıştır. Ayrıca, SENEĞ engelli bireyleri destekleme yonnetimlerine ilişkin özel eğitimlerle STK ve devlet kurumu çalışanları dahil olmak uzere bu bireylerin bakımını uştlenen bireylerin kapasitelerinin geliştirilmesine yonelik çalışmalar yururumüştur.^[3]

“

*GİZ'le ortaklığımız kurumun kapsamlı desteği ve sahadaki itibarı sayesinde bize kendimizi ayrıcalıklı hissettiriyor. GİZ'in hem geniş ortak ağından hem de yerel ve merkezî otoritelerle guclü ilişkilerinden faydalanıyoruz ki bu izin surelerini ve ortak faaliyetleri kolaylaştırıyor.” Fadi Arabo
Proje Koordinatörü/SENEĞ*

”

“

“GİZ'le çalışırken yerel bağlamı, sahayı, ayrıca yereldeki ihtiyaçları çok iyi bilen bir uluslararası kalkınma işbirliği kuruluşu olduklarını gözlemledik. Hangi kurumlarla çalışılacağını çok iyi biliyor ve deneyimlerini en iyi şekilde paylaşıyorlar. Tamamen samimi ve guvene dayalı bir işbirliği söz konusu.”

*Fadi Arabo
Proje Koordinatörü/SENEĞ*

”

[3] Bu eğitimler normalde yuz yuze gerçekleştirilmektedir ancak koronavirüs pandemisi nedeniyle evrimii formata donulmuştur.

“

“GIZ’le çalışmanın pek çok faydası var... Bu işbirliği bizler ve belediye için önemli bir kapasite geliştirme, gerçekten ihtiyacı olanlar için ise nitelikli hizmet sunumu anlamına gelen bir öğrenme süreci.”

*Ahmad Albouchi
Teknik Danışman/SENED*

”

SENED, Aralık 2019’da Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’yle 2019-2021 döneminde faaliyetlerin CLIP Projesi’nin bileşeni olarak yürütülmesi için bir anlaşma imzalamıştır.

Bu işbirliği çerçevesinde, her iki taraf da ihtiyaçlarının karşılanması noktasında Gaziantep ve Kilis’teki engelli bireylere destek verilmesi, engellilik ve engelli bireylerin ihtiyaçlarının yanı sıra entegrasyonlarıyla ilgili farkındalık yaratılmasında hemfikir olmuştur.

Protokol sürecinin tamamlanmasının ardından SENED, belediyenin doğrudan engelli faydalanıcılar ile/için çalışan Sağlık Hizmetleri ve Engelliler Daire Başkanlığı çalışanları için bir eğitim düzenlemiştir. Belediyenin engelli bireyleri SENED’e yönlendirmesiyle işbirliğinin kapsamı genişlemiş, kurum bu sayede hedef kitesine daha kolay ulaşabilmiştir.

“

“Yerel makamlarla hangi toplantıya gidersek gidelim sorulan ilk soru ‘Sizi kim destekliyor?’ oluyor. GIZ dediğimiz zaman sıcak karşılanıyoruz.”

*Erdem Yaman
Proje Sorumlusu/SENED*

”

©GIZ/Beytullah Bayar/2019

ULUSLARARASI MAVİ HİLAL VAKFI VE İSTANBUL KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ

Promotion of
Economic Prospects

CLIP

Community Centres and
Local Initiatives Project

QUDRA

Resilience for Syrian refugees, IDPs
and host communities in response
to the Syrian and Iraqi crises

QUDRAV

Resilience for refugees, IDPs, returnees
and host communities in response to
the protracted Syrian and Iraqi crises

"STK-Belediye işbirliğine ilişkin bir iyi uygulama örneği"

Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı (IBC), Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (UNWFP) işbirliğiyle Nisan 1999'da Arnavutluk'ta kurulmuştur. Bu işbirliği kapsamında, Arnavutluk'ta binlerce Kosovalıyı barındıran mülteci kamplarında ekmek fırınları kurulmuş ve 3 ay boyunca günlük ekmek dağıtım programı uygulanmıştır. Kosova'da çalışma süresi boyunca, IBC çeşitli uluslararası STK'lar, BM kuruluşları ve AB Kurumları ile çalışmalar yürütmüştür. Türkiye'de bu tür kuruluşların sayısının yetersiz olması, 2000 yılında Türkiye'de benzer bir program kurma kararı alınarak yurtdışı ve yurtdışı yardım operasyonlarına katılım gösterilmesi açısından teşvik edici olmuştur.

IBC, Türkiye'de resmî olarak Kasım 2000'de kurulmuştur. O zamandan beri, kurum insanların yaşadığı sıkıntıları, açlık ve eğitimsizliği hafifletmeye yardımcı olmak üzere dört temel alanda çalışmalar yapmaktadır: acil yardım, rehabilitasyon, kalkınma ve risk azaltma-değişime ayak uydurma. Bu bağlamda, IBC eğitim, halk sağlığı, şiddetin önlenmesi, çocuk hakları ve koruma, afet yönetimi, değişime uyum, yeniden yapılanma ve rehabilitasyon alanları başta olmak üzere çeşitli programlar tasarlayarak uygulamaktadır. Uluslararası kuruluşlar, önde gelen bağışçı kurum ve kuruluşlar, yerel ve ulusal aktörlerin yanı sıra üniversiteler ve araştırma merkezleri ile işbirliği yaparak

en hassas ve dezavantajlı bireylerin ihtiyaç ve taleplerine öncelik vermektedir. IBC, Uluslararası Gönüllü Kuruluşlar Konseyi'ne (ICVA) üye olduğu Nisan 2003'ten bu yana GIZ Türkiye ile çalışmalar yürütmektedir ve 2006 yılında BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) nezdinde özel danışmanlık statüsü elde etmiştir. 2019 yılında Türkiye'de Temel İnsani Yardım Standardı alan ilk ve tek STK olmuştur.

IBC, Türkiye'deki Suriye krizinin başlangıcından bu yana Kilis ve Gaziantep'te mültecilere yönelik projeler hayata geçirmiş ve faaliyetlerini daha büyük bir kapasiteyle Şanlıurfa, İstanbul, Konya ve Bursa'yı kapsayacak şekilde genişletmiştir. Ozamandan beri, IBC yaklaşık 435.000 kişiye (aralarında 24.000 çocuk bulunmaktadır) ulaşmış, 18 çocuk dostu merkez kurmuş ve ulaşılması zor bölgelerde 25 okulu rehabilite etmiş ve bunun yanında, rehabilitasyon bileşeninin bir parçası olarak 150 doktora eğitim vermiştir. Acil yardım programı kapsamında, 230.000'i kadın ve 51.000'i çocuk olmak üzere yaklaşık 740.000 kişiye, kalkınma projeleri yoluyla ise 121.000 kişiye ulaşarak 1.000 tam teşekküllü afet ve acil müdahale konteyneri ve 680 mobil afet eğitim kamyonu sağlamıştır.

IBC, SRHC Kümesi'nin ilk yıllarından bu yana ana uygulama ortaklardan biri olarak GIZ desteğiyle faaliyet alanını genişletmektedir. IBC ve Küme arasındaki işbirliğinde CLIP, Qudra ve PEP programlarının yanı sıra Aralık 2017 ile Ocak 2019 tarihleri arasında bir geçim kaynağı projesi olarak uygulanan "Cash for Work" (İş Karşılığı Ücret) Projesi kapsamında sosyal uyum, yaygın eğitim ve geçim kaynakları faaliyetlerine odaklanılmıştır. 2019 yılında CLIP finansmanı ile Bursa, Konya ve Şanlıurfa'da üç adet merkez kurmuş ve bu merkezler vasıtasıyla hassas bireylere bireysel koruma yardımı, hukuki destek ve psikososyal destek sağlamıştır. Projenin başlangıcından bu yana, üç şehirdeki merkezler aracılığıyla mültecilere ve ev sahibi topluma eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, geçici koruma kimliği, aile birleşimi, doğum kaydı ve seyahat izni konularında destek sağlayarak çoğunluğu (3.480) kadın olmak üzere 5.454'ten fazla faydalanıca ulaşmıştır. Merkezler COVID-19 düzenlemelerine uygun önleyici ve koruyucu tedbirler çerçevesinde pandemi döneminde de faaliyet göstermiştir.

“

"GIZ belediyeler açısından güvenilirliği temsil ediyor ve GIZ'in katılım göstermesi durumunda, belediyeler yeni projeleri memnuniyetle karşılıyor."

Duygu Fendal – Program Koordinatörü/IBC

”

©IBC/2020/Özgür Alpmen

IBC, PEP Programı çerçevesinde, ihtiyaç duyulan alanlarda ve belediyenin bahçeler ve rekreasyon alanları gibi birimlerinde personel alımı gibi konularda finansal kaynak ve insan kaynakları aracılığıyla işbirliğine katkıda bulunmaktadır. IBC, GIZ PEP Programı'nın finansmanı yoluyla maaş öderken, belediye yerel halkın hizmetlere erişimini sağlamaktadır. Bu işbirliği kapsamında 2020 yılında 273 Suriyeli faydalancı Türkçe Kursu'na gitmiş, Suriyeliler için 433 çalışma izni

çıkartılmıştır. 433 Suriye ve 511 Türk faydalancıya belediyenin farklı birimlerinde çalışmak üzere istihdam sağlanmıştır. IBC, yasal işgücü piyasasına erişimi ve Türk vatandaşları ile kurduğu temaslar sayesinde sosyal uyum süreçlerine katkı sağlamıştır. Proje faydalancıları Küçükçekmece'de belediye alanları, devlet okulları, rehabilitasyon merkezleri ve sağlık ocakları, kültür merkezleri ve halka açık alanlar gibi 60'a yakın yerde aktif olarak çalışmaktadır.

“

“GIZ ve IBC'nin ortak kısa vadeli istihdam programları işgücü piyasasından en uzakta olan bireyler başta olmak üzere geçici koruma altındaki bireyler ve yerel halk için geçim fırsatları yaratmış, aynı zamanda yerel ekonomi canlandırılmıştır.”

*Nalan Ülker
Programlar Direktörü/IBC*

”

34

©GIZ/Beytullah Bayar/2019

©GIZ/Beytullah Bayar/2019

Avrupa Birliği ve Federal Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) tarafından Expertise France ile işbirliği içinde finanse edilen Qudra Programı kapsamında ise teknik destek ve sosyal uyum faaliyetleri doğrultusunda yürütölen çalışmalarda iki bileşen altında sosyal uyuma odaklanılmıştır: Çocuk Karavanı ve Gençlik Gelişim Merkezi (GGM). GGM Mayıs 2018'de tam anlamıyla faaliyete geçmiştir ve Qudra kapsamında 13-22 yaş arası 4.870 genç Türk ve Suriyeli bireye (%55'i kız çocuğu ve %81'i Suriyeli) ulaşılarak 34 uzun süreli kurs ve 125 kısa süreli aktiviteye destek verilmiştir. Bu faaliyetler çerçevesinde, genç Suriyelilerin günlük hayata daha etkin katılımının sağlanması amaçlanmış ve bu genç bireylerin sosyal uyum faaliyetleri yoluyla akrabalarıyla etkileşime girmeleri teşvik edilmiştir. Küçükçekmece Belediyesi'nin aynı katkısının da desteğiyle IBC, GGM olarak kullanılacak binayı temin etmiştir.

Bu işbirliği, IBC ile belediye arasındaki güven ilişkisini geliştirmenin yanı sıra faaliyetlerin verimli bir şekilde uygulanmasını da sağlamıştır.

Kapsayıcı bir okul ortamını desteklemek amacıyla okul bahçelerindeki öğrencilere yaşam becerileri eğitimi ve okul desteği veren ve sosyal uyum etkinlikleri düzenleyen Çocuk Karavanı, Ekim 2018'de tam anlamıyla faaliyete geçmiştir. Bu proje, Belediye ve Kaymakamlık ile imzalanan bir mutabakat zaptı çerçevesinde IBC tarafından yönetilmiş ve ilçedeki birçoğ ilköğretim okulunda uygulanmıştır. Qudra kapsamında, haftada 5 gün ve yaz tatillerinde onaylı okulların Çocuk Karavanı ile ziyaret edilmesi suretiyle toplam 3.091 çocuğa (%51'i kız çocuğu, %29'u Suriyeli) ulaşılmıştır. Bu bağlamda, IBC, Küçükçekmece Belediyesi ile imzalanan bir işbirliği protokolü kapsamında bir Gençlik Gelişim Merkezi kurmak üzere çalışmalar yürütmüştür.

Çeşitli GIZ projeleriyle desteklenen tüm bu proje faaliyetlerinde, Küçükçekmece Belediyesi ihtiyaç duyulan durumlarda fiziksel mekânın yanı sıra insan kaynağını da sağlamış ve birlikte planlanan ve uygulanan proje faaliyetlerinde IBC ile işbirliği yapmıştır. Belediyenin sürece müdahil olması yalnızca bir altyapı ve teknik girdi temin etmekle kalmamış, aynı zamanda özellikle yerel halktan faydalanıcılara ulaşılması yönünde de geniş bir ağ sağlamıştır.

“

“Kurduğumuz bütün ortaklıklar arasında GIZ, en esnek ve birlikte çalışılması kolay olanı.”

*Mehmet Erdönmez
Küçükçekmece Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü*

”

35

©IBC/2020

©IBC/2020

©GIZ/2018/Ali Saltan

SIĞINMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ (SGDD) VE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Promotion of
Economic Prospects

Community Centres and
Local Initiatives Project

"STK-Bakanlık işbirliğine ilişkin bir iyi uygulama örneği"

1.400'den fazla çalışanı bulunan Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD), 1995 yılında Ankara'da kurulduğundan beri Türkiye'de göç ve mültecilere destek

alanında faaliyet gösteren en güçlü ve en büyük sivil toplum örgütlerinden biridir. SGDD mültecilere ve sosyoekonomik güçlük yaşayan hassas bireylere yardım etmek ve

36

©GIZ/ASAM/2020

©GIZ/ASAM/2020

insana yakışır hayatlar sürdürmeleri için onları güçlendirmek adına Türkiye'nin 31 ilinde 55 merkezle hizmet vermektedir. Türkiye'nin göç yönetimi ve mültecilere destek alanındaki deneyimlerini uluslararası platformlarda sunmak ve Türkiye'den iyi uygulama örneklerini paylaşmak üzere Atina ve Brüksel'de temsilcilikler açarak uluslararası arenada da faaliyet göstermeye başlayan SGDD, aynı zamanda sığınmacılara ve Türkiye'de ikamet etmeyen mültecilere de yardımcı olmayı hedeflemektedir. Sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, sağlık danışmanları, avukatlar, mütercimler, rehabilitasyon uzman ve eğitimlerini kapsayan çeşitli alanlardaki çalışanlarıyla SGDD, mülteciler ve sığınmacıların mevcut hizmetlere erişimlerini kolaylaştıracak çok sayıda faaliyet yürütmekte, geçim kaynağı fırsatları yaratmakta, söz konusu bireylerin psikososyal esenliklerini desteklemekte ve sosyal uyum için çalışmaktadır.

SGDD'nin uluslararası kuruluşlarla, merkezi ve yerel seviyede kamu kurumlarıyla; koruma, yaygın eğitim, geçim kaynağı, sosyal uyum, kapasite geliştirme ve farkındalık yaratmanın yanı sıra göçle ilgili

saha araştırmaları ve acil durum alanlarında çalışan yerel ve ulusal STK'larla uzun süredir devam eden işbirlikleri bulunmaktadır. SGDD Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi pek çok kamu kurumunun yanı sıra Gaziantep, İzmir, Avcılar ve Adana Sanayi ve Ticaret Odaları ve Hacettepe ve TOBB ETÜ gibi üniversitelerle işbirliği içinde çalışmaktadır.

Önemli ulusal ve uluslararası ortaklıkları bulunan en büyük kuruluş olarak SGDD, GIZ tarafından her ikisi de farklı müdahale alanları ve bölgelerine destek veren PEP Programı ve CLIP Projesi aracılığıyla desteklenmektedir. CLIP Projesi'nin sunduğu destek, SGDD'nin Ankara'daki Mamak Toplum Merkezi (TM) aracılığıyla mülteciler ve ev sahibi toplum için koruma, yaygın eğitim ve sosyal uyum uygulamalarını kapsamaktadır. İlaveten, PEP desteği Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (MEB HBÖGM) işbirliğiyle geçim kaynağı ve yaygın eğitim faaliyetlerine odaklanmaktadır.

©ASAM/2019

GIZ 2016 yılında GIZ Çoklu Hizmet Merkezleri Projesi'nin başarılı bir uygulayıcı ortağı olan Mamak TM'yi 2017'den itibaren projenin devamı niteliğindeki projede (CLIP) desteklemeye devam etmiştir. Faydalanıcıları için geniş kapsamlı bütüncül hizmetler sunan Mamak TM, o tarihten beri en hassas mülteciler ve sığınmacılar için güvenli alan olmuştur. Vaka yönetimi, hukuk danışmanlığı, psikolojik rehberlik, Türkçe dil kursları, psikososyal destek, farkındalık yaratma, mesleki eğitim ve sosyal uyumun yanı sıra kamu hizmetlerine erişimi kolaylaştırma, Mamak TM'nin sunduğu hizmetlerin temelini teşkil

etmektedir. Bu merkez, Kasım 2017'den beri faydalanıcıların çoğu (13.672) Suriyeli mülteci ve diğer milletlerden bireyler (8.338) ve neredeyse yarısı kadın (11.701) olmak üzere 27.250 bireye ulaşmıştır.

PEP Programı'nın uygulayıcı ortağı olarak SGDD, istihdam fırsatlarını artırmak amacıyla geçici koruma altındaki Suriyelilerin ve ev sahibi toplum mensuplarının mesleki becerilerini ve dil becerilerini geliştirmek için MEB HBÖGM ve Halk Eğitim Merkezleri'yle (HEM) işbirliğini güçlendirmiştir. Program, PEP programı kapsamında 2019 yılında hayata geçirilmiş,

“

“Toplum Merkezi, mültecilerin çok sayıda konu ve hizmete ilişkin bilgi alma fırsatı buldukları en önemli mekanizmalardan biridir. Mamak TM olarak biz koruma, sosyal uyum ve yaygın eğitim dahil olmak üzere bu alanların tümünde kamu kurumlarıyla koordinasyon halinde ve GIZ'in büyük desteğini alarak hizmet sunuyoruz, bu da TM'yi çok kritik ve alanda ikamesi zor kılıyor.”

Serhat Bağlar
CLIP Projesi Koordinatörü/SGDD

”

20 ay boyunca (2019-2021) Adıyaman, Denizli, Diyarbakır, İstanbul ve Tekirdağ'daki 18 Halk Eğitim Merkezi'nde (HEM) düzenlenen eğitimlerle 1.654 (804 Suriye, 850 Türk vatandaşı) faydalanıciya ulaşılmıştır. İşgücü piyasasına erişimlerinin artırılmasının yanı sıra sosyal uyum ve sürdürülebilir istihdam fırsatları yaratılması amacıyla faydalanıciılara yönelik karma gruplar halinde eğitim faaliyetleri düzenlenmiştir. Dil eğitimi ve meslek kurslarının yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği, Türkiye'de çalışma etiği, kültürü ve koşulları ve mülteciler için çalışma izinleri konularında bilgilendirme oturumları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) desteğiyle işletme açmayla ilgili atölyeler düzenlenmiştir. İş arayan faydalanıciılara Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) işbirliğiyle danışmanlık verilmiştir. Dahası, yerel makamlar, özellikle de sanayi ve ticaret odaları ile özel sektör temsilcileri için seminerler düzenlenmiş, bu seminerlerde proje amaçları sunulmuş, mülteciler için prosedürler ve çalışma izinlerine ilişkin yasal düzenlemeler ve işgücü piyasası gereklilikleri ve/veya işverenler için teşviklere ilişkin bilgi aktarılmıştır. Faydalanıciıların eğitim sürecinin ardından iş bulabilmelerini sağlamak için işgücü piyasasının ihtiyaçları çerçevesinde yetkililerin desteğiyle hayata geçirilen, işverenler için maaş ödeneği gibi 3 aylık istihdam teşvik mekanizmaları geliştirilmiştir.

“Proje (PEP), Halk Eğitim Merkezleri Müdür veya Müdür Yardımcılarını illerin sorumlu koordinatörleri olarak atadı. Bu bizim HEM’lerle koordinasyonumuzu oldukça kolaylaştırdı ve yetkililerle ortaklıklarımız noktasında avantaj teşkil etti... GIZ’in kamu aktörleriyle güçlü işbirliği kurma yaklaşımı, etkili şekilde hareket edebilmemiz ve sahada ortak deneyim edinmemiz açısından hayati önem taşıdı.”

*Gamze Efe
PEP Proje Koordinatörü/
SGDD*

“İşbirliğimiz süresince GIZ’in mülteciler ve ev sahibi topluma meslek eğitim ve istihdam desteği verirken ne denli hızlı, etkin ve sistematik çalıştığını gözlemledik.”

*Özlem Erdem
Proje Koordinatörü/MEB HBÖGM*

KİLİS YOKSULLUKLA VE İŞSİZLİKLE MÜCADELE DERNEĞİ (YİMD) VE KİLİS BELEDİYESİ

QUDRA

Resilience for Syrian refugees, IDPs
and host communities in response
to the Syrian and Iraqi crises

QUDRA

Resilience for refugees, IDPs, returnees
and host communities in response to
the protracted Syrian and Iraqi crises

*"Yerel STK-Belediye işbirliğine ilişkin
bir iyi uygulama örneği"*

Kilis Yoksullukla ve İşsizlikle Mücadele Derneği (YİMD) 2004 yılında Kilis Belediyesi tarafından kurulmuştur. Derneğin kuruluş amacı, belediyenin birim müdürlerini ve

Kilis'te faaliyet gösteren iş insanlarını bir araya getirmektir. Dernek Başkanı bugün halen Kilis Belediye Başkanı olarak görev yapmakta, Yönetim Kurulu da Belediye

görevlilerinden oluşmaktadır. Dernek kuruluşundan itibaren Kilis'teki hassas bireyleri desteklemiş, kitlesel göç akınının ardından mültecileri de faaliyetlerinin kapsamına almıştır. Böylece, görece kısa sürede yerel bağlamda faaliyet gösteren en güçlü ve en etkili derneklerden biri haline gelmiştir.

Derneğin en büyük avantajı, özellikle bürokratik işlem ve süreçler söz konusu olduğunda belediyeyle olan bağıdır. Dernek Başkanlığı görevini Belediye Başkanı üstlendiğinden iletişim hızlı ilerlemekte, bu da yetkililere ve hizmetlere erişimi kolaylaştırmaktadır. Bu durum aynı zamanda YİMD aracılığıyla uluslararası projelerin hayata geçirilmesini kolaylaştırmakta ve belediyenin özellikle kriz durumlarında hızlı ve etkili yanıt geliştirmesine katkı sağlamaktadır. STK'nın esnek iç yapısı ve sahaya yerinde erişim kapasitesinin yüksekliği Kilis Belediyesi için avantaj teşkil ederken, belediyenin insan kaynakları ve altyapısı da maliyet etkinliği sağlamak adına STK tarafından kullanılmaktadır. Derneğin, belediyenin parklar ve rekreasyon ile temizlik hizmetleri gibi hizmet alanlarında çalışmak üzere istihdam ettiği ilave çalışanlar sayesinde işbirliği daha da güçlenmiştir. Dahası, tıpkı belediye tarafından sağlandığında yerel halk içinde zaman zaman gerilim yaratan fakat bir STK tarafından yürütüldüğünde daha fazla kabul gören mültecilere hizmet sunumu gibi, süreçlerin tedarik ve alım/satım prosedürleri dernek tarafından belediyeye kıyasla daha çabuk yürütülmektedir.

“Belediyenin kurmuş olduğu bir dernek olmanın avantajları ortada. YİMD'nin kamu kurumlarıyla işbirliğinde bir darboğaza girildiğinde veya bir problem çıktığında sorunlar Kilis Belediyesi aracılığıyla kolayca aşılabiliyor. Aslında YİMD, bu işbirliği sayesinde daha ayrıcalıklı bir konuma kavuştu.”

Hasan Altuntaç
Proje Danışmanı/YİMD

Kilis Belediyesi, Suriye krizinin başlangıcından bu yana sayısı toplam 300'e yaklaşan sahadaki STK'lar ve uluslararası kuruluşlarla yakın işbirliği kurma ve ortak çalışma ilkesini benimsemiştir. Bir sınır şehri olan ve antik dönemden günümüze kadar bir geçiş bölgesi niteliği taşıyan Kilis, mülteci akınından en çok etkilenen şehir

olmuş, bu da altyapı ve hizmet sunumunda muazzam ihtiyaçlar ortaya çıkarmıştır. GIZ, yardım eli uzatan ilk kurumlar arasında yer almış, yerel makamlara ve şehirdeki STK'lara teknik ve mali destek sağlamada Kilis'in temel ortaklarından biri haline gelmiştir ve katkılarını sürdürmektedir.

“Bugün Kilis nüfusunun büyük bölümünü Suriyeliler oluşturuyor ve yerel STK'lar, uluslararası kuruluşlar ve GIZ gibi uluslararası ortaklıklar sayesinde geliştirilen projelerin mevcut iyileştirilmiş durum üzerinde önemli katkısı mevcut. Onların desteği sayesinde şehirdeki mülteciler ve eyerel halk arasında ciddi bir çatışma ya da ayırım olmadığı gibi bir kriz durumu da yok. Ayrıca, bu türden müdahaleler bizim farklı gruplar arasında sosyal uyumu teşvik etme çabalarımızı da desteklemiş oldu.”

*Hasan Altuntaç
Proje Danışmanı/YİMD*

GIZ tarafından hayata geçirilen Qudra Programı'nın ilk uygulaması, toplum merkezi olarak kullanılmak üzere iki tarihî binanın yenilenmesi olmuştur. Buna ilaveten, YİMD de eğitim materyali ve her türlü faaliyet için ekipman temin edilmesi ve merkezin donatılmasında belediyeye destek vermiştir. İhtiyacı olan kişilerin hizmetlere erişebilmeleri ve yerel yönetimlerle yerel (ev sahibi ve mülteci) gruplar arasındaki bağların güçlendirilmesi ve uyum çabalarına destek olunması amacıyla daha fazla kamusal alanın etkileşim ve paylaşımına açık hale gelmesi için eğitimler (dil, yemek yapma, bilgisayar becerileri vs.) ve sosyokültürel etkinlikler toplum merkezinde düzenlenmiştir.

Başarılı ilk işbirliğinin ardından YİMD ve belediye, Suriyeli ve Türk faydalanıcılar için kumaş maske üretimini kapsayan bir COVID-19 eylem projesinin hayata geçirilmesi için Qudra 2'den de destek almıştır. 3 aylık proje Temmuz 2020'de başlamış, bu süreçte 80.000 maske üretilmiş ve Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda bölgedeki okullara dağıtılmıştır. Tek kullanımlık maskelerin neden olduğu kirlilik önlenmiş ve renkli maskeler özellikle çocuklara başarıyla hitap etmiştir. Ayrıca, proje kapsamında 20 kadının (10 Türk, 10 Suriyeli) maske üretimi gerçekleştirdiği bir tekstil atölyesi kurulmuştur.

42

“

“GIZ planlama aşamasından itibaren büyük hassasiyet, şeffaflık ve işbirliği ortaya koyarak sağduyulu bir şekilde çalışıyor ve ön hazırlık sürecinin sistematik ve her şeyi yerli yerine oturtmaya yetecek kadar uzun olmasını sağlıyor. Ancak aynı zamanda projenin uygulanması süresince inisiyatifini bize vererek esneklik sağlıyor. Bu işleyiş sistemi bir belediye için her zaman avantaj teşkil ediyor.”

*Hüseyin Erkmen
Kilis Belediye Başkan Yardımcısı*

”

YİMD'nin vizyonu, maske üretmek üzere dikiş eğitimi vererek Suriyeli mültecilerin gelecekteki istihdam olanaklarını geliştirmek ve aynı zamanda ev sahibi toplum mensuplarını projeye dahil ederek sosyal uyuma katkıda bulunmaktır. Dernek bütün projelerinde sunulan hizmetlerden eşit

sayıda mülteci ve yerel halk mensubunun faydalanmasını sağlamak suretiyle sosyal uyumu temel alan ilkeler doğrultusunda uygulamalarına yön vermiştir. Özellikle hassas bir grubun güçlendirilmesi ve sosyal uyumun kolaylaştırılması amacıyla kadınlara yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

“

“Dil engeli ve önyargılar nedeniyle krizin ilk yıllarında Suriyeli ve Türk kadınlar arasında etkileşim yoktu; ancak kadınlar bu merkezler ve ortak istihdam teşvik projeleri sayesinde tanışıp kaynaşmaya başladılar. Bu destekler ve ortak çabalar sayesinde önyargıların üstesinden gelmeyi başardık.”

*Hasan Altuntaç
Proje Danışmanı/YİMD*

”

Proje başarıyla tamamlandığından ve pandemi hâlihazırda devam ettiğinden her iki aktör de ikinci aşamanın hayata

geçirilmesi düşüncesini ortaya atmış, Kasım 2020'de aynı ilke ve yöntemle projenin ikinci aşaması başlatılmıştır.

©ACPU/2020

©ACPU/2020

TÜRKİYE EKONOMİ POLİTİKALARI ARAŞTIRMA VAKFI (TEPAV) VE ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ (ABB)

tepav

"Vakıf-Büyükşehir belediyesi işbirliğine ilişkin bir iyi uygulama örneği"

2004 yılında kurulan TEPAV, veriye dayalı politika tavsiyeleri geliştirerek ve kamusal diyalog platformları inşa ederek kamu ve özel sektör aktörlerine hizmet veren bir düşünce kuruluşudur. TEPAV'ın disiplinler arası araştırmaları somut politika meselelerine odaklanmakta ve veriye dayalı politika analizleri üzerinden uygulanabilir tavsiyeler sunmaktadır. Faaliyetlerine başladığı tarihten beri 200'den fazla proje tamamlayan TEPAV'ın tarım, sanayi ve hizmet sektörü dahil olmak ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere pek çok alanda araştırma deneyimi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye içinde ve dışında makroekonomik performans, ekonomik büyüme, bölgesel kalkınma, kentleşme, uluslararası ekonomik entegrasyon, rekabet edebilirlik, göçe zorlanma, iklim ve enerji, inovasyon, sağlık ve yönetim alanlarına da ayrıca önem verilmektedir. Bu bağlamda Vakıf, Dünya Bankası, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Avrupa Komisyonu (AK) gibi çok yönlü oluşumların yanı sıra Google, Microsoft, Intel ve Amgen gibi çokuluslu büyük şirketlerle çalışmalar yürütmüştür.

2011 yılındaki mülteci akınına sistematik yanıt verilmesi gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda TEPAV'ın oynadığı rol seneler içinde istikrarlı şekilde gelişmiştir. TEPAV genel vizyonuyla uyumlu olarak politika tavsiyeleri ortaya koymak ve kamusal diyalog platformları inşa etmek için Suriye krizine müdahalede veriye dayalı politika araştırmaları yürütmüştür. Bir düşünce kuruluşu olarak çok sayıda uygulayıcı ve fon sağlayan aktörle işbirliği halinde iç araştırma ve projeler dahil olmak üzere bilgi yayma faaliyetlerine devam etmiştir. Ayrıca, üçüncü

tarafın katkısıyla pek çok projeyi tamamlamıştır. Suriyeli mültecilerin ekonomik ve toplumsal direncini güçlendirmek ve ülke ekonomisine entegrasyonlarını desteklemek amacıyla Avrupa Birliği Suriye Krizi Bölgesel Güven Fonu (EUTF) tarafından fonlanan ve hâlihazırda devam eden MAHİR ELLER Projesi'ni bu kapsamda değerlendirmek mümkündür. TEPAV ayrıca pilot destinasyonlardaki sosyoekonomik dinamiklerin altını çizmek ve yerel ve ulusal seviyelerde savaş sonrası gettolaşma olasılıklarına ilişkin tavsiyeler ortaya koymak üzere Heinrich Böll Vakfı'nın Türkiye şubesiyle işbirliği halinde İstanbul'un Fatih, Sultanbeyli ve Sultangazi ilçelerinde savaş sonrası getto fenomenini irdeleme sorumluluğunu da üstlenmiştir.

TEPAV'ın Türkiye'nin dört bir yanından 1,5 milyon işletmeyi temsil eden Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'yle (TOBB) güçlü işbirlikleri bulunmaktadır. TOBB sayesinde TEPAV, Suriyelilere ve diğer mültecilere ait işletmelerle temasa geçebilmekte, yerel meslek odalarının, başında mültecilerin oldukları işletmelerle ilişkili fırsatlar ve engellere ilişkin geribildirimlerini alabilmekte ve Türkiye'deki Türk vatandaşları ve mültecilerin işlettikleri şirketlerin performanslarını daha iyi anlamak için ihtiyaç temelli bir karşılaştırmalı analiz yürütebilmektedir. Bu durum, TEPAV'ın, ortak amacı kamu-özel sektör diyalogunu güçlendirmek olan PEP Programı ortaklığı için büyük önem taşımaktadır.

PEP Programı'nın Kamu-Özel Sektör Diyalogu Projesi, TEPAV ortaklığı ve yönlendirme komitelerinin il seviyesinde yakın koordinasyonu ile Gaziantep ve Adana Büyükşehir

Belediyelerinde hayata geçirilmektedir. Ortaklığın resmî temeli, Adana ve Gaziantep Büyükşehir Belediyeleri, TEPAV ve GIZ PEP Programı arasında imzalanan mutabakat zaptıdır. Proje kamu ve özel sektör aktörleri arasında katılımcı ve kapsayıcı bir diyalog mekanizması tesis edilmesine temel teşkil etmektedir. Bu itibarla, COVID-19 salgını sonrası yeni normal için sağlam yol haritaları, proje önerileri ve politika tavsiyeleri geliştirebilmek için özel sektörle ilgili sorunları, beklentileri ve çözüm önerilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Proje sonrasında diyalog mekanizmasının ilgili illerde özel sektöre ilişkin stratejik karar alma süreçlerini başlatabilecek ve idame ettirebilecek sürdürülebilir bir yapı işlevi görmeye devam etmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Adana Ticaret Odası, Adana Sanayi Odası, Adana Ticaret Borsası, Adana Hacı Sabancı Organize Sanayi Bölgesi, Adana Büyükşehir Belediyesi, Çukurova Kalkınma Ajansı, Çukurova Üniversitesi ve Adana Valiliği'nin üst düzey mensuplarından oluşan bir Yönlendirme Komitesi kurulmuştur.

Proje Ağustos 2020'de başlamış, projenin ilk adımları Adana için atılmış, bunları 2021 yılında Gaziantep'teki faaliyetler takip etmiştir. TEPAV ve PEP Programı uzun vadeye odaklanarak veriye dayalı yapısal ekonomi analizleri temin etmek suretiyle işbirliği ortakları olarak işlev göstermektedir. Kamu-özel sektör diyalogları sayesinde tespit edilen sorun ve çözümlerden hareketle her iki belediye için de politika raporları hazırlanmaktadır. Bu politika raporlarının amacı katılımcı karar alma, ortak eylem ve istihdam yatırımlarını çekme, özel sektör kapasite geliştirmesi, değer zinciri iyileştirmesi,

sosyoekonomik kalkınma ve sosyal uyum süreçlerine rehberlik etmek ile bu süreçleri kolaylaştırmaktır. Nihai hedef, politika tasarımı ve uygulaması için çok aktörlü ve çok sektörlü sürdürülebilir bir kamu-özel sektör diyalog platformu tesis etmektir. Platformun, projeleri kilit yerel aktörlerin hazır buldukları ve yerel topluluğun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak proje seçimi yaptıkları atölyeler aracılığıyla tespit etmesi beklenmektedir. Son kertede, atölyelerin kolaylaştırıcılığını ve sekreteryasını üstlenen TEPAV, son halı verilen çözümleri ve elde edilen politika tavsiyelerini sunmayı amaçlamaktadır.

TEPAV bu süreç konusunda son derece deneyimli olduğundan Adana Büyükşehir Belediyesi (ABB) teknik destek ve organizasyon konularında TEPAV'dan destek almaktadır. Buna mukabil, TEPAV da bölgeye ilişkin herhangi bir detay söz konusu olduğunda ABB'nin bilgi ve kapasitesinden faydalanmaktadır. ABB faydalanıcı konumunda olması gereken kimselerin ihtiyaçlarının tespit edilmesinde bilhassa aktif rol üstlenmekte, TEPAV'a bilgi verip rehberlik yapmaktadır. TEPAV yerel kapasitenin kısıtlı olabildiği bölgelerde önemli katma değer sağlamakta ve projenin olası teknik eksikliklerinin giderilmesine destek vermektedir. Bu işbirliği Adana için güzel bir örnek teşkil etmekte ve il temsilcilerini bir iyi uygulama örneği olarak işbirliğini daha da ileriye taşımaya teşvik etmektedir. Adana'daki kamu-özel sektör diyaloguna Adana BB öncülük etmekte, karar alma süreçlerini kolaylaştıran Yönlendirme Komitesi de Valilik dahil olmak üzere yerel makamlardan oluşmaktadır. ABB ve Adana Valiliği arasındaki etkin işbirliği şehir için büyük değer taşımaktadır ve başarılı bir işbirliği örneğidir.

“İstihdam mültecilere kısa vadeli iş fırsatları sunmak değil, onların bir meslek edinip yerel ekonomiye katkı sunmalarını sağlamak anlamına gelmeli. GIZ bu meselenin farkında ve istihdam projelerini bu ilke doğrultusunda yürütüyor.”

*Çağrı Ün
Adana Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Şube Müdürü*

©GIZ/ADASO/2019

ADANA SANAYİ ODASI (ADASO) VE TÜRKİYE İŞ KURUMU (İŞKUR)

Promotion of
Economic Prospects

ADASO
ADANA CHAMBER OF INDUSTRY

"Çoklu İşbirliği Modeli"

ADASO, Adana ve Çukurova bölgesindeki iş insanları ve sanayicilerin sorunlarını çözmek için sosyal ve ekonomik projeler üzerinde çalışmak ve lobi faaliyetlerine liderlik etmek üzere 1966 yılında kurulmuştur. Oda, ekonomiyeye katkıda bulunmak ve iş sektörünü

güçlendirmek amacıyla yerel STK'lar, uluslararası kuruluşlar ve üniversitelerle yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. ADASO'nun temel hedefleri dış ticaretin geliştirilmesi, mesleki eğitim ve bölgesel ekonomik kalkındır. "Ağ oluşturma platformu" ADASO üyeleri için hem

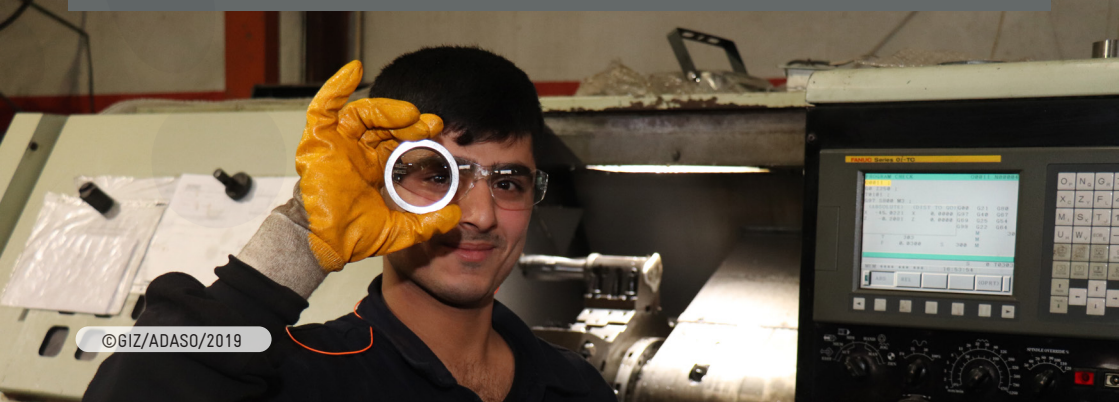
©GIZ/ADASO/2019

iç hem dış pazarda iş yapma noktasında kritik önem taşımaktadır. Bu açıdan, Adana Sanayi Odası'na üye olmak her büyüklükteki şirkete olağanüstü değer katmaktadır.

ADASO çalışmalarına Ağustos 2014'te proje odaklı faaliyetlerle başlamıştır. Başlangıçta fonların bölgesel yatırım şeklinde aktarılması sağlanmış, temel ilgi alanı yalnızca sanayi olduğu için göç meselesine öncelik verilmemiştir. Ancak 2018 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ADASO'yla bir araya gelerek bir proje teklifinde bulunmuştur. O zamanki adıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ILO bir protokol imzalayarak seçili pilot illerde mülteciler ve ev sahibi topluma ilişkin birer istihdam ofisi kurulması üzerinde mutabık kalmıştır. Ayrıca, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ile ortaklaşa yürüttüğü Mahir Eller Projesi'ne 2018 yılında ADASO'yu da dahil ederek ana uygulayıcı ortaklarından biri haline getirmiştir. Eşzamanlı olarak, Adana'da sosyal uyum çalışmaları düzenlenmesi amacıyla Adana Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı (MEKSA) ile işbirliği başlatılmıştır. Faaliyetlerin hacmi arttıkça, ADASO bu faaliyetleri daha sistematik bir şekilde yürütmek amacıyla bir proje birimi kurmuş ve 2018'de ILO, 2019'da GIZ ile yeni bir ortaklığı girmiştir.

PEP Programı'nın bu yeni ortaklığının amacı, işgücü piyasasının arz ve taleplerinin belirlenmesi ve il bazında uygun işe yerleştirme çalışmaları yürütülmesi yoluyla Adana'daki Suriyeliler ve yerel halk için uzun vadeli istihdam sağlanmasıdır. Bu süreçte, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) da kilit bir aktör olarak yer almaktadır. İŞKUR Adana Müdürlüğü işgücü piyasasının ihtiyaçlarının ve iş arayan profilinin belirlenmesi ve karşılaştırmalı değerlendirmesinin yapılması için iş arayanların ve işgücü talebi olan şirketlerin bilgisini ADASO'yla paylaşmaktadır.

GIZ PEP Programı kapsamında, İŞKUR ve ADASO'nun yürüttüğü işbirliği vasıtasıyla, 250 faydalanıcı (geçici koruma altındaki Suriyelilerin yanı sıra uluslararası koruma altında bulunan kişiler) belirlenmiş, işverenlerde karar kılınmış ve İŞKUR'un düzenlediği altı aylık uygulamalı eğitimin tamamlanmasının ardından faydalanıcıların istihdam edilmek üzere değerlendirilmeleri sağlanmıştır. Bu işbirliğinin çerçevesinin belirlenmesi amacıyla İŞKUR ile ADASO arasında bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. GIZ'in proje bazlı çalışma ve çok paydaşlı ortaklıklardaki köklü deneyimi, yetkinliği ve esnekliği ADASO'nun çalışmalarına, işbirliklerine ve bu ortaklık kapsamında yürütülen faaliyetlere katkı sağlamıştır.

©GIZ/ADASO/2019

Bu ortaklığın somut bir sonucu olarak, faydalanicılar için çevrimiçi bir yönlendirme ve bilgi platformu geliştirilmiştir (<http://multeci.adasoport.com/Home/Index>). Portal, diğer yerel projelerin koordinasyonuna doğrudan

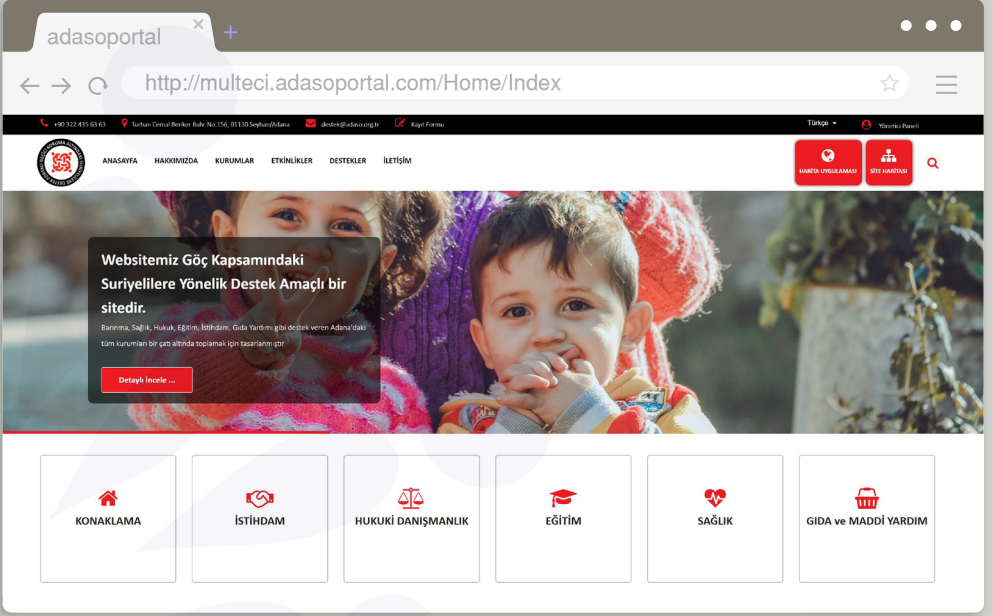
katkıda bulunmaktadır. Kullanıcı dostu bir ara yüzü bulunan portal Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde hizmet vermektedir. Portal kullanıcıların Adana'daki mültecilere yönelik tüm güncel destekler, kurslar ve faaliyetler

“

"GIZ, proje süresince ekibimize çok iyi liderlik ve rehberlik etti... Bu aynı zamanda yeni (kıdemli olmayan) ekip üyelerimiz için de öğretici bir deneyimdi."

*Gülhan Özdemir
Proje Birimi Koordinatörü/ADASO*

”

hakkında arama yapmasına ve bunlar hakkında bilgi edinmesine olanak tanımaktadır. Yerel paydaşların etkinliklerini, kurslarını ve belirli hizmetlerini güncellemek üzere kullanıcı adı ve şifreleri bulunmaktadır. Mülteciler portala kayıt yaptırmak suretiyle tüm faaliyetlerden önceden haberdar olabilmektedir ve bu sayede Adana'da düzenlenen faaliyetlerin etkililiği de artırılmaktadır. Platformun ana paydaşları ADASO, Adana Büyükşehir Belediyesi, Adana Valiliği, İŞKUR, SGDD, Adana Girişimcilik Merkezi, UNDP, Adana İl Millî Eğitim

Müdürlüğü, Türk Kızılayı, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Hayata Destek Derneği, Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfıdır.

Yeni bir platform olmasına rağmen, site kullanıcıları hâlihazırda Mayıs ayında İŞKUR'un kısa çalışma ödeneğine ilişkin bilgilendirmesinden ve kadınların yanı sıra Kilis ve Mardin'deki sosyal uyum faaliyetlerini desteklemeyi hedefleyen UNDP Programı'ndan faydalanmıştır.

Burada sunulan GIZ SRHC Kümesi'ndeki iyi uygulama örnekleri çerçevesinde, etkili ve sürdürülebilir bir kamu-STK işbirliği için aşağıdaki başarı faktörleri ön plana çıkmaktadır:

En kırılgan gruplara erişimde yakın işbirliği: Küçük lokal topluluklarla yakından çalışan yerel STK'lar, ulaşılması nispeten zor olan en hassas ve toplum dışına itilmiş gruplara ulaşabilmekte ve bu bireylerin kamu hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırabilmektedir. STK'ların ve kamu kurumlarının ortak çalışmalarıyla, en hassas gruplara (örneğin kırsal alanlardaki mevsimlik göçmenler, özel hassasiyetleri bulunan kişiler, özel koruma hizmetlerine ihtiyaç duyan kadınlar, refakatsiz çocuklar) erişim sağlanarak bu toplulukların seslerini duyurmaları ve hizmetlere erişimleri mümkün kılınmıştır.

Kapsayıcı ihtiyaç değerlendirmesi ve müdahale planlaması: Planlama süreçleri, STK'ların en kırılgan durumdaki gruplara erişimi ve müdahalelerin planlanması ile karar alma süreçlerine bu grupların dahil edilmesi yönündeki savunuculuğu yoluyla daha kapsayıcı bir nitelik kazanmıştır. STK'ların sosyal yardım, savunuculuk ve lobi çalışmalarının yanı sıra farklı düzeylerde sosyal içerme ve temsili mümkün kılma becerileri sayesinde kilit mülteci gruplarının ve diğer hassas grupların kent konseylerine,

mülteci komitelerine ve kurullarına katılımı artırılmıştır.

Tamamlayıcı hizmet sunumu: STK'lar ve kamu kurumları verimli ve bütünleşik bir yerel müdahale için hizmetleri tamamlayıcı bir şekilde planlayarak uygulamış, STK'lar diğer ilgili alanlarda yerel ve/veya merkezî yapılar tarafından sağlan(ma)yayan tamamlayıcı hizmet yapıları tasarlarlarken sosyal içerme ve yardıma erişimi (örneğin sağlık, eğitim, sosyal hizmetler vb.) desteklemek üzere ihtiyacı olan kişileri mevcut kamu hizmetlerine yönlendirmiştir. Karşılıklı yönlendirmeler sayesinde bütüncül bir hizmet sunumunun yanı sıra kaynakların verimli bir şekilde kullanılması sağlanmıştır.

Boşlukların doldurulması:

• **Hizmet Sunumu:** STK'lar müdahalelerini planlarlarken ve tasarlarlarken hizmet boşluğunun bulunduğu alanlara da odaklanmıştır. Bu yaklaşım sadece bu alanlarda hizmete ihtiyaç duyan kişi veya topluluklara değil, taleple karşılaşan ancak kit kaynaklar, yetersiz altyapı ve/veya sınırlı teknik kapasiteler nedeniyle bu talebe karşılık veremeyen yerel yönetimlere de fayda sağlamıştır.

• **Altyapının geliştirilmesi:** STK'lar ve yerel yönetimler altyapı eksikliklerinin üstesinden gelmek için işbirliği yapmıştır. Bu hususta, belediyeler çoğunlukla faaliyetler için

yer (örn. bina, toplantı/konferans salonu, çalıştay mekanları) ve araçlar (örn. ulaşım) sağlarken STK'lar ise insan kaynakları, faaliyet masraflarının karşılanması ve teknik uzmanlık yoluyla destek vermiştir.

• **Finansal kaynaklar:** Belediye Kanununda mültecilerin ihtiyaçları için ayrılmış ayrı bir fon ya da bu hedef kitleye yönelik hizmetlere ilişkin açık bir ibare ya da yönlendirme bulunmadığından, bazı belediyeler mültecilere yönelik kaynak temin etmek ve hizmet sunmak üzere yeni dernekler kurma girişiminde bulunmuştur. Bu belediyeler ve STK'lar, RASAS-Sultanbeyli Belediyesi ve YİMD-Kilis Belediyesi örneklerinde olduğu gibi, mülteciler ve yerel halka yönelik güçlü bir sevk sistemi ve geniş bir hizmet yelpazesi vasıtasıyla sorunsuz bir işbirliği yürütmüştür.

Kapasite geliştirme: STK'lar ve kamu kuruluşları, ihtiyaç duyulan alanlarda teknik uzmanlıklarını ve kurumsal yapılarını geliştirmek üzere GIZ'in kapasite geliştirme desteğinden yararlanmaktadır. Nitelikli hizmet sunumu ve bu hizmetlerin sürdürülebilirliğine ilişkin kurumsal kapasiteleri güçlendirmeye yönelik tedbirlerin yanı sıra STK, belediye ve Bakanlık personelinin bireysel teknik yeterliliklerini geliştirmek üzere çeşitli ihtiyaç temelli ve özelleştirilmiş kapasite geliştirme tedbirleri uygulanmıştır.

Proje yönetimi konusunda yakın işbirliği ve koordinasyon: Paydaşlar arasında açık iletişim ve etkili koordinasyon yoluyla ihtiyaçlar, hizmetler ve uygulama

süreçlerine dair düzenli bilgi alışverişi tutarlı, hedeflenmiş ve sürdürülebilir bir hizmet sunumunun kilit noktası olmuştur.

İzlemenin birlikte gerçekleştirilmesi ve sahiplenme: Çalışmaların yakından ve müşterek olarak izlenmesi, yalnızca düzenli bir nitelik kontrolünü ve gerektiğinde zamanında revizyonu mümkün kılmakla kalmamış, aynı zamanda sivil aktörler ve kamu kurumlarının çalışmaları sahiplenmesini sağlayarak güven ortamı sağlamıştır.

Bu başarı faktörlerine dayanarak, Türkiye'de mültecilere yönelik müdahalelerde kamu sektörü ve STK'lar arasında başarılı ve sürdürülebilir bir işbirliği açısından aşağıdaki sonuçların çıkarılması mümkündür:

1) STK'lar sektörel uzmanlıkları, yerel ihtiyaçlar ve koşullar konusundaki farkındalıkları ve en hassas topluluklara erişimleri sayesinde mültecilere yönelik müdahalelerde kilit aktör konumunda bulunmaktadır. Özellikle tabandan yayılan ve topluluk temelli kuruluşlar yerel bağlamda mevcut hizmetlere sınırlı erişim nedeniyle ihmal edilen veya en kırılgan ve ulaşılması zor faydalanıcıları belirlemek ve onlara erişmek açısından önemli giriş/erişim noktalarıdır. Bu kuruluşlar, yerel düzeyde ihtiyaca dayalı ve özel ek destek sağlamanın yanı sıra hizmetlerin yetersiz kaldığı bölgelerdeki bireylere ulaşmak ve onların kamu kurumlarına erişimlerini kolaylaştırmak için çok önemlidir. Bu bağlamda, STK'lar koruma, sağlık, eğitim ve geçim desteği

ile farklı gruplar arasında sosyal uyumun kolaylaştırılması yoluyla mültecilerin ve ev sahibi toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere önemli tamamlayıcı faaliyetler yürütmektedir. Hizmet sunumu ve sosyal etkileşim için güvenli alanlar olarak, STK'ların yönettiği toplum merkezleri hassas gruplar için hukuki yönlendirme, psikolojik danışmanlık, mesleki eğitim, vaka yönetimi, psikososyal destek, sağlık danışmanlığı, farkındalık yaratma ve kamu hizmetlerine erişimi kolaylaştırma gibi çeşitli destek mekanizmaları sunmaktadır. Söz konusu mekanizmalar kamu kurumlarıyla bağlantı kurulması, toplum dışına itilmiş toplulukların güçlendirilmesi ve uyumun pekiştirilmesi açısından önemlidir.

Özellikle yerel toplumla çalışan kuruluşlar en kırılgan ve mevcut hizmetlere farklı sebeplerle erişemeyen bireylerin ihtiyaçlarını ve haklarını dile getirmek, savunmak ve bunlara yönelik müdahaleleri planlayarak karar alma süreçlerine katılımını artırmak bakımından önemlidir. Bahsi geçen grupların kaynak ve potansiyellerini değerlendirmek ve geliştirebilmek açısından katılımlarını pekiştirmek önem arz etmektedir. Hassas birey ve grupların geliştirdikleri başa çıkma stratejileri ve süreç boyunca kazandıkları yetkinlikler ile bilgi

birikimi sivil toplum kuruluşları tarafından planlama ve uygulama süreçlerine dahil edilerek ihtiyaç temelli hizmet sunumunda hem doğru hedef kitleye erişimi hem de katılımı artırmaktadır.

2) Mültecileri ve ev sahibi toplumu sürdürülebilir şekilde desteklemek için bütünleşik bir yerel müdahale yapısı oluşturulması konusunda belediyelerin çok kritik bir rolü bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin hizmetlere erişimin sağlanması hususundaki kritik rolü, uluslararası düzeyde ve son zamanlarda Türkiye'de de temel strateji belgeleri ve eylem planlarında yaygın olarak kabul edilmekte ve ele alınmaktadır.^[1] Proje/kalkınma hedeflerine ulaşmak üzere yerel çözümlerin ve aşağıdan yukarıya doğru bir yaklaşımın öneminin yanı sıra her düzeyde etkin, hesap verebilir ve kapsayıcı hizmet ve kurumsal işbirliklerinin önemi sıklıkla vurgulanmaktadır. Yerel yönetimlerin, yerel gruplara kolayca ulaşabildikleri, maliyet etkin tedbirler planlayabildikleri, ulusal ve yerel STK'lar, uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve merkezi yönetimlerin desteğiyle entegre hizmetler sunabilmeleri sebebiyle hassas grupların ihtiyaçlarına verimli, özelleştirilmiş ve adil bir şekilde yanıt verme potansiyeline sahip olduğu geniş çevrelerce kabul edilmektedir. Bu nedenle yerel

[1] Bkz. BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar), <https://sdgs.un.org/fr/goals>; 2020-2024 Dünya İnsan Zirvesi, https://www.agendaforhumanity.org/sites/default/files/resources/2020/2/Jul/WHS_commitment_to_Action_8September2016.pdf; İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Strateji Planı, <https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/2/IBB-STRATEJIK-PLAN-2020-2024.pdf> (Erişim tarihi: 26.01.2021)

yönetimler ve yerel STK'ların ihtiyaç temelli tedbirlerin planlanma ve uygulanma sürecine dahil edilmesi bilhassa en kırılgan gruplar açısından özellikle temel hizmetlere erişim hususunda önemli bir rol oynamaktadır. Yerel aktörlerle çalışmalar yürütülmesi neredeyse tüm koşullarda önemlidir ve toplumsal sözleşmenin, sosyal uyumu güçlendirecek ve barış inşasını ve gelecekteki istikrarı destekleyecek şekilde geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Yerel yönetimler kentsel yerinden edilmeye mücadelede ön saflarda yer alsalar da dezavantajlı gruplara yönelik programlar yürütmek için genellikle tutarlı göç ve mülteci politikalarının yanı sıra mali kaynaklar ve insan kaynaklarından yoksun durumda bulunmaktadır.^[2] Türkiye'de son yıllarda belediyeler aracılığıyla mülteci ve ev sahibi topluma hizmet sağlanmasını hedefleyen uluslararası finansman ve teknik destek projeleri ile sınırlı da olsa bu durum değişmeye başlamıştır. Mültecilere yönelik müdahaleler çerçevesinde belediyelere verilen destekler hassas mülteci grupların ihtiyaçlarının ele alınmasına ve insani müdahaleler ile kalkınmanın bir araya getirilmesine yönelik etkili ve sürdürülebilir bir yaklaşım olarak ön plana çıkmaktadır.

Belediyelerin de tıpkı STK'lar gibi entegre, maliyet etkin, sürdürülebilir ve yerel çözümlere yönelik olarak altyapı, sosyal hizmetler, kapasite geliştirme ve çok paydaşlı işbirliği ağlarının kurulması konularında giderek daha fazla desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu hususta, yalnızca belediyeler başta olmak üzere yerel yönetimlere kolaylaştırıcı bir alan içerisinde hareket etmeleri/müdahale etmeleri için yasal bir alan açılması değil, aynı zamanda yerel aktörlere mali kaynakların aktarılması ve kapasite geliştirme fırsatları sunulması da gereklidir. Bunu yaparken, kurulacak ve/veya etkinleştirilecek ilgili yerel kalkınma ortaklarının işbirliğine ve destekleyici ağlarına vurgu yapılması ve belediyeler ile STK'ların faaliyetlerinin yanı sıra bütünleşik hizmet sunumuna yönelik yenilikçi yaklaşımların güçlendirilmesi gerekmektedir. Hizmet sunumundaki zorluklar ve darboğazlar, ancak (hassas) hedef kitlelere destek sağlayan aktörlerin katılımı ve güçlendirilmesiyle aşılabilir. Bu nedende, hedef kitlelere ulaşma ve onları destekleme hususunda ulusal, bölgesel ve yerel aktörler arasındaki bağın güçlendirilmesi ve tamamlayıcı hizmet sunumuna yönelik bir perspektif hayati önem taşımaktadır.

Bu süreçte,

- ▶ ulusal ve uluslararası kuruluşların teknik ve mali desteği ile belediyelerin ilgili kamu ve-STK aktörleri ile işbirliği yapmaları için ek dış finansman programları geliştirilebilir/bunların kapsamı genişletilebilir,
- ▶ hedef kitlelerin, hizmet sağlayıcıların ve karar vericilerin planlama ve uygulama süreçlerine aktif katılımını kolaylaştırmak için hedef kitle, belediyeler ve diğer yerel aktörler arasında katılımı teşvik etmek üzere yerel çok paydaşlı ağlar kurulabilir/güçlendirilebilir,
- ▶ yerel bağlamda kapsayıcı karar alma süreçlerinde mültecilerin temsil edilmesini sağlamak üzere STK'ların Kent Konseylerine katılımı teşvik edilebilir,
- ▶ koruma hizmetleri, geçim kaynakları ve sosyal uyum çalışmaları arasındaki bağlantıları güçlendirmek üzere belediyelerin rehberliğinde yerel çok sektörlü ağlar kurulabilir/güçlendirilebilir,
- ▶ valilikler, belediyeler, il müdürlükleri ve STK'lar dahil olmak üzere yerel hizmet sağlayıcıların münferit yetkinlikleri ve kurumsal kapasiteleri, alanında uzman ulusal ve uluslararası aktörler tarafından sunulan kapasite geliştirme tedbirleri vasıtasıyla geliştirilebilir.

Yanda sıralanan adımların gerçekleştirilmesi için yalnızca kamu aktörleri ile sivil aktörlerin planlama ve uygulamaya dahil edilmesini artırmak değil, aynı zamanda müdahale konusunda aktif çalışan çeşitli sektörleri koordine ederek uzun vadeli bir bakış açısı geliştirilmelidir. Başka bir deyişle, farklı aktörlerin hizmetlerinin birbirini tamamlayıcı nitelikte olmasını ve mevcut yapılar üzerine inşa edilmesini sağlamak, hizmetlerin niteliğini ve kapsamını genişletmek için ulusal sistemleri desteklemek ve yeni hizmetleri mevcut ulusal ve yerel yapılara entegre etmek bakımından koordinasyon esastır. Benzer şekilde, bu çalışmada ana hatları verilen GIZ SRHC Kümesi'nin iyi uygulamaları mültecilerin ve ev sahibi toplumun güçlendirilmesi açısından mevcut sistem ve hizmetlerin desteklenmesi konusunda başarılı ortaklıkların önemini göstermektedir. Etkili işbirliği ağları GIZ'in çalışmalarının merkezinde yer almaktadır ve uzun vadeli ve sürdürülebilir etkiyi sağlamanın anahtarıdır.

GIZ Türkiye'de mültecilere yönelik müdahalelerin bir parçası olmaktan ve yerel-merkezî makamlar, sivil toplum aktörleri ve özel sektörle başarılı ortaklıklar kurduğu güçlü çalışmalar aracılığıyla mültecilere ve yerel topluma destek girişimlerinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni desteklemekten onur duymaktadır.

SRHC

GIZ Türkiye'deki Mültecilere ve
Ev sahibi Topluluklara Destek
(SRHC) Projeleri Kumesi

Eğitim, istihdam, kapasite geliştirme ve sosyal uyum
alanlarında destek ve teknik işbirliği sağlıyoruz
- birlikte ortak resmimizi oluşturuyoruz.

SRHC

GIZ's Support to Refugees
and Host Communities
(SRHC) Cluster in Turkey

Providing support and technical cooperation in the areas
of education, employment, capacity development and
social cohesion - together we create a common picture.

Yayınlayan:

Deutsche Gesellschaft für
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ)
Genel Merkez
Bonn ve Eschborn – Almanya

GIZ Mültecilere ve Ev Sahibi Topluma Destek (SRHC) Projeleri Kumesi
Aziziye Mahallesi, Pak Sok. 1/101
T: +90 312 466 70 80, Ext. 200
giz-tuerkei@giz.de
www.giz.de/turkey

İçerik Sorumlusu:

Alberto Vega-Exposito, Dagmar Blickwede, Inka Hiltmann-Richter

Koordinasyon:

Ali Aslan, Esin Bozkurt, Tuğçe Caner

Tasarım:

Cansu Kurnaz/Golgi Yapım

Bu baskıda yer alan haritalar yalnızca bilgilendirme amaçlıdır ve hiçbir
koşulda uluslararası sınırlar ve kara sınırları hukuku kapsamında tanıma
teşkil etmemektedir. GIZ, bu haritaların tamamen güncel, doğru veya eksiksiz
olması ile ilgili hiçbir sorumluluk üstlenmemektedir. Bunların doğrudan veya
dolaylı kullanımından ileri gelen herhangi bir zarara ilişkin hiçbir sorumluluk
üstlenmemektedir.

Bu yayının içeriğinden GIZ sorumludur.

Yayın: Ankara, Nisan 2022

